

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Δ'—ΤΟΜΟΣ Ε'.—ΦΥΛΛΟΝ 2.
20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1880.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ
ΤΙΜΑΤΑΙ ΛΕΠΤΩΝ 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ — Μιραβώ, βίος και πολιτεία αὐτοῦ ὑπὸ Κ. Γ. Ξένου. — Περὶ ἐμφυχώσεως καὶ βελτιώσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι γεωργίας ὑπὸ Π. Χαλκιοπούλου. — Περὶ τοῦ Φεουδαλικοῦ πύργου ὑπὸ Ε. Γ. Ζαλοκώστα — Ἰούλιος Φάβρος — Δεκαήμερον. — Βιβλιογραφικὸν Δελτίον. — ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ — Μελέτη ἐπὶ τοῦ Σαίξπηρ ὑπὸ Κ. Γ. Ξένου.

ΕΙΚΟΝ — Λουδοβίκος ΙΣΤ'.

ΜΙΡΑΒΩ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ Αὐτοῦ¹⁾.

I

Ὁ Μιραβώ ἐμφανίζεται εἰς τὴν πολιτικὴν κινήσιν ἰδίως ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἡμέρας ὁ λαὸς, ἀρπάσας ἀπὸ τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ κλήρου τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ σκέπτηται καὶ ν' ἀποφασίζῃ περὶ τῆς πατρίδος του, ἀνέτρεπεν ἄρδην τὰς βάσεις τοῦ παλαιοῦ συστήματος καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ θεμελίωσεν τὴν νέαν πολιτείαν.

Ἡ μεγάλη αὕτη κοινωνικὴ μᾶλλον ἢ πολιτικὴ ἐπανάστασις, ἐπανεφέρει τὰ παραγραφέντα δικαιώματα τοῦ λαοῦ, κατήργησε τὰ προνόμια καὶ τὰς διακρίσεις, ἀνεγνώρισε τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐδημιούργησε τὸν πολίτην. Ἡ ἐπανάστασις ἦτο τὸ νέον βάπτισμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις ἀπεκδυσαμένη τὸν μεσαιῶνα μὲ τὰς προλήψεις του, εἰσῆλθεν εἰς νέαν ζωὴν. Μέχρις αὐτῆς ὁ ἐργάτης λαὸς δὲν εἶχε θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οὐδὲ φωνὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ. Εἰργάζετο διὰ νὰ πληρῶνῃ φόρους καὶ δὲν τῷ ἐπετρέπετο νὰ ἐρωτήσῃ πού δαπανῶνται οἱ φόροι οὗτοι, τοὺς ὁποίους πληρώνει.

Ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' ὑποτάξας τὰ Παρλαμέντα διὰ τῶν ὑπουργῶν του, συνήνωσεν ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἐξουσίας, ἐτέθη αὐτὸς ἀπόλυτος μονάρχης, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον ἐδόξασε διὰ τῶν πολέμων του καὶ ἀνύψωσε τόσο εἰς τὰς τέχνας ὅσον καὶ τὴν ἐπιστήμην. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ

διαρκούσης τῆς ἀντιβασιλείας τὰ Παρλαμέντα, οἱ δικαστικοὶ οὗτοι Σύλλογοι, οἵτινες μετεβλήθησαν ἤδη εἰς μικροσκοπικὰς βουλὰς, εὗρον τὸν καιρὸν νὰ ἐκδικηθῶσιν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν διὰ τὴν ἐκμηδένισίν των. Μεταξὺ αὐτῶν, τοῦ κλήρου καὶ τῆς αὐλῆς ἡγήθη τότε ἀληθῆς πόλεμος περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ πόλεμος οὗτος ἐφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, ὅτε ὁ Λουδοβίκος ΙΣΤ' ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας (1774, 11 Μαΐου). Ὁ Λουδοβίκος

μία καὶ ἡ βασίλισσα ἤθελε νὰ ικανοποιήσῃ τοὺς κολακεύοντας αὐτὴν πλειότερον. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ πρώτου ὑπουργοῦ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀποτυχία τοῦ νεαροῦ ἡγεμόνος. Ὁ γηραιὸς αὐλικὸς Μωρεπᾶ δὲν ἦτο ὁ ἄνθρωπος, ὁ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τοὺς καιροὺς. Τὸν Μωρεπᾶ διεδέχθη μετ' ὀλίγον ὁ Τυργῶ, ἀνὴρ ἀπλοῦς καὶ ἐνάρετος καὶ ἰσχυροῦ χαρακτήρος καὶ φίλος τῶν μεταρρυθμίσεων. Ὁ βασιλεὺς συνείθιζε τότε νὰ λέγῃ περὶ αὐτοῦ. — Μόνος ἐγὼ καὶ ὁ Τυργῶ εἴμεθα οἱ ἀληθεῖς τοῦ λαοῦ φίλοι.

Ἄλλ' εἰς τὰ σχέδια τοῦ ὑπουργοῦ ἀντέστησαν οἱ μεγιστάνες εὐθὺς καὶ οὕτω ἀπέπεμψεν αὐτὸν λυπούμενος ὁ Λουδοβίκος καὶ προσεκάλεσε τὸν Νέκκερ, διὰ ν' ἀνορθώσῃ τὰ οικονομικά. Ἀληθῶς ἦτο ὁ μόνος ἱκανὸς εἰς τοῦτο ὁ ἐκ Γενεύης οὗτος μαθητὴς τοῦ Κολβέρτου νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ ἐξόδα τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολέμου, ὅπου τὰ τέχνα τῆς Γαλλίας ἐσπεύδον νὰ ἀποθάνωσι μαχόμενα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος τοῦ Βασιγκτῶνος. Ἐπελήφθη ὁμως μεταρρυθμίσεων καὶ ὁ Νέκκερ καὶ τὰ Παρλαμέντα καὶ οἱ εὐγενεῖς προητοίμασαν τὴν φυγὴν του, διότι ἤθελον μὲν τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οικονομικῶν, ἀλλ' ἤθελον τοῦτο ἀνευ θυσιῶν. Διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Τυργῶ καὶ Νέκκερ οὐδὲν κατωρθώθη. Ἦλθεν ἔπειτα ὁ Καλὼν, ὅστις κατέθελε τὴν αὐλὴν διὰ τῶν τρόπων του καὶ τὸν λαὸν διὰ τῆς αἰσιοδοξίας του¹⁾. Ἀλλὰ τὸ ταμεῖον ἦτο κενὸν καὶ ὁ λαὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ πλέον ἄλλου φόρου. Ὁ Καλὼν στενοχωρηθεὶς ἠναγκάσθη νὰ καλέσῃ τὴν συνέλευσιν τῶν προδρόμων (Assemblée des Notables), ἐπιρρίπτων ἐπὶ τῶν προκατόχων του πᾶσαν τὴν εὐθύνην τῆς οικονομικῆς καταστάσεως. Τῆς συνελεύσεως ταύτης τὰ μέλη δὲν ἐξέλεγον

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΙΣΤ'.

δὲν εἶχεν οὔτε ἐπαρκὲς πνεῦμα νὰ δαμάσῃ τὸν αἰῶνά του, οὔτε τὸ θάρρος νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του, ἦτο ἀγαθὸς βασιλεὺς, δὲν ἔτυχεν ὁμως παιδείας ἱκανῆς, οὐδὲ ἐκέκτητο ἰσχυρὰν θέλησιν. Ἦγετο καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν του, ὑπὸ τοῦ κλήρου, ὑπὸ τῆς βασιλίσσης. Οἱ πρῶτοι ἤθελον νὰ θησαυρίζωσιν, ὁ κλῆρος προνό-

ὁ λαὸς, δὲν ἐξέλεγον οἱ εὐγενεῖς, ἀνεδεικνύοντο δι' ὑπουργικοῦ διορισμοῦ. Ἐπομένως οἱ ὑπουργοὶ ἐθεώρουν αὐτὰ ὡς νευρόσπαστα. Ἄλλ' ἡ σύνοδος αὕτη ἐρράπισε τὸν ὑπουργὸν, ὅστις τῇ ἐξῆτει θυσίας, διότι τὸ δημόσιον χρέος ἀνῆρχετο εἰς 1615 ἑκα-

1) Ἰδὲ φύλλον Δ'.

τομύρια κατ' έτος δέ ο προϋπολογισμός άσιν εν έλεμμα 140 εκατομύρια. Ο Καλιών, μη έχων πλέον πού να στηριχθή, παρητήθη και η Μαρία Αντουανέτα προσκάλεσε τότε τον άρχιεπίσκοπον της Τουλούσης εις την διεύθυνσιν των πραγμάτων. Ο Βριάν έτυχε κατ' αρχάς της ύποστηρίξεως των εύγενών και εδέχθησαν όσους φόρους είχαν άρνηθή πριν. Άλλ' οι βαρείς φόροι δέν πλουτούσι τά κράτη. Οι φόροι είναι τό προχειρότερον φάρμακον, φάρμακον τό όποιον καταπαύει μεν προς στιγμήν τον πυρεττόν αλλά δηλητηριάζει έπειτα όλον τον οργανισμόν. Κατ' αυτό εδέχθησαν τά Παρλαμέντα και εν τυχαίον λογοπαίγνιον έφερον εις τό μέσον τό ζήτημα της συγκάλσεως Γενικής συνέλευσεως των τάξεων. Αί συνέλευσεις αύται καθιερώθησαν υπό του Φιλίππου του Δ'. Η προτελευταία συνέλευσις είχε συνέλθει τό 1613 επί Λουδοβίκου ΙΓ'. Τά Παρλαμέντα εκήρυξαν έαυτά άναρχόδια να ψηφίσωσι τους ζητηθέντας φόρους. Είπον ότι μόνη η συνέλευσις των τάξεων ήδύνατο τούτο. Διά τήν άρνησίν των ταύτην εξωρίσθησαν εις Τυόες, αλλά διά τούτο απέκτησαν πλειότεραν δημοτικότητα και επανήλθον ισχυρότερα την 17 Σεπτεμβρίου 1787. Ο βασιλεύς ήλθεν αυτόπροσώπως να ύποσχεθή την συγκάλεσιν των τάξεων εντός πέντε έτών.

Τό 1788 ήρχισαν νέοι πόλεμοι. Τά Παρλαμέντα εξήτησαν την κατάργησιν των ίδιοσφραγίστων διαταγμάτων (lettres de cachet) και την ανάκλησιν των εξορίστων. Ο βασιλεύς ήρνήθη. Ο Βριάν ήτο άνίσχυρος να καταβάλη τό παρεντιθέμενα προστάγματα. Η αύλή εκέκρησε τότε να καλέσγη εις βοήθειάν της την τρίτην τάξιν. Ο Βριάν, άφού συνεβούλευσε την ανάκλησιν του Νέκκερ, άπεσύρθη, έχων εξηραλισμένον εισόδημα 800,000 φράγκων. Επανεληθόντος του Νέκκερ επήλθε προς στιγμήν γαλήνη. Εξήκολούθει όμως να ήται τό ζήτημα της ήμέρας η συγκάλεσις των τριών τάξεων. Η γέρθη δέ συγχρόνως και τό έτερον ζήτημα, όποία έσται η θέσις της τρίτης

τάξης τάξεως εν τή Συνελεύσει. Ο Βριάν είχε ήδη αποσταθή προς τους νομομαθείς και τότε μεταξύ άλλων εξεδόθη τό σύγγραμμα του Σιεγρή περί της τρίτης τάξεως και τό του Κόμητος Άντραίγ περί της γενικής συνέλευσεως των τάξεων. Επί κεφαλής της συγγραφής ο Άντραίγ έθετο τον όρκον των βουλευτών της Αραγωνίας προς τον βασιλέα των. Τήν ώθησιν όμως έωκεν ιδίως τό βιβλίον του Σιεγρή. —Τί είναι η Τρίτη τάξις;— ήρώτα αυτός τό έμπόρου, τους βιομηχανούς, τους γεωργούς. Η συνέλευσις των εύγενών δέν εδέχθη τον διπλασιασμόν της τάξεως, δηλαδή να εκλέγη τόσους αντιπροσώπους όσους αι δύο άλλα όμοσ. Η αύλή δημοκοπούσα εδέχθη την γνώμην της μειοψηφίας. Ο Νέκκερ, εις όν άπεδόθη τούτο, ήτο ήδη δημοφιλής. Ελητηρόνησαν όμως να όρίσωσιν αν η ψηφοφορία θα γίνηται κατά τάξεις η κατά κεφάλαια. Έν τή πρώτη περιπτώσει ήτο περιττόν να διπλασιασθή ο αριθμός των μελών της τρίτης τάξεως, διότι αι άλλα ήσαν δύο, επομένως θα ενίκων πάντοτε.

Και ήτο αληθώς τό πάν, διότι περιελάμβανε τας τάξεις εκείνας των ανθρώπων, αίτινες ειργάζοντο διά να προσπορίσωσιν εις τό έθνος χρήματα, περιελάμβανε τους σχετικώς μάλλον φορολογουμένους, τους έμπόρους, τους βιομηχανούς, τους γεωργούς. Η συνέλευσις των εύγενών δέν εδέχθη τον διπλασιασμόν της τάξεως, δηλαδή να εκλέγη τόσους αντιπροσώπους όσους αι δύο άλλα όμοσ. Η αύλή δημοκοπούσα εδέχθη την γνώμην της μειοψηφίας. Ο Νέκκερ, εις όν άπεδόθη τούτο, ήτο ήδη δημοφιλής. Ελητηρόνησαν όμως να όρίσωσιν αν η ψηφοφορία θα γίνηται κατά τάξεις η κατά κεφάλαια. Έν τή πρώτη περιπτώσει ήτο περιττόν να διπλασιασθή ο αριθμός των μελών της τρίτης τάξεως, διότι αι άλλα ήσαν δύο, επομένως θα ενίκων πάντοτε.

Η συγκάλεσις αύτη επιτάχυνε την επανάστασιν. Η αληθινή όμως αύτης αίτια ήτο η χρεωκοπία και η καταπίεσις του λαού. Αληθείς αύτης αίτια ήσαν τά προνόμια των προσώπων και των σωματείων, η αποκλειστική άνάρρησις εις πάντα τά πολιτικά και στρατιωτικά αξιώματα λογάδων τινών των άνωτέρων τάξεων. Εδημιουργούντο θέσεις και αξιώματα, τά όποία έπωλούντο. Τά επαγγέλματα ήσαν μονοπώλια. Δέν ήδύνατο τις να ήται κομμωτής, εάν δέν είχε τό προνόμιον, τό όποιον διά ν' αγοράση ήναγκάζετο να δανεισθή. Οι πλούσιοι ήγόραζον επίσης διά να μεταπωλήσωσι

κερδοσκοπούντες!). Τά δύο τρίτα των γαιών κατείχον ο κληρός και οι εύγενείς, ο λαός, ο φορολογούμενος, μόνον τον εν τρίτον. Προσωπική έλευθερία δέν υπήρχεν, ένεκα των ιδιοσφραγίστων διαταγμάτων του βασιλέως, ούτε έλευθερία του τύπου, ένεκα της αύλικής λογοκρισίας.

Ο λαός έρεθισθείς ήρχισε να κινήται, άφ' ενός συνέστησαν τά clubs, άφ' έτέρου άλλαι συστάσεις, τας όποιάς έμεγάλυνεν η καταστροφή των έσοδών και έπομένως η έλλειψις τροφών και ο βαρύς χειμών του 1788—1789.

Εις τοιαύτας εύρίσκειτο περιπετείας ο λαός, ότε εγένοντο αι έκλογαί. Αί επαρχιαί εξέλεξαν εν μέσω θορύβου και συμπλοκών τους αντιπροσώπους των, οι Παρισίοι ετήρηταν ήσυχίαν. Διακόσιοι πεντήκοντα ήσαν οι της πρώτης τάξεως αντιπρόσωποι, τεσσαράκοντα όκτώ άρχιερείς, τριάκοντα πέντε ήρώμενοι και διακόσιοι όκτώ έρείς, αντιπροσώπουσιν τον κληρόν, την δε τρίτην τάξιν, δύο εκκλησιαστικοί, δώδεκα εύγενείς, δέκα και όκτώ δικασταί των πόλεων, εκατόν δύο μέλη των επαρχιακών δικαστηρίων, διακόσιοι δώδεκα δικηγόροι, δέκα εξ Ιατροί, διακόσιοι δέκα εξ έμποροι και γεωργοί!).

Τότε εν μέσω ένθουσιασμού και γενικής χαράς η Προβηγκία εξέλεξε αντιπρόσωπόν της τον Κόμητα Μιραβώ.

K. Γ. ΕΕΝΟΣ.

1) C. Mullié—Fastes de la France Tom. III page 133.
2) Minier.— List de la Révol. Franç. Introduction

ΠΕΡΙ ΕΜΨΥΧΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΕΑΤΙΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Τοιοῦτον φέρει τίτλον τό εις τό Δοσίειον διαγώνισμα βραβευθέν έργον του κ. Π. Χαλκοπούλου, εκ του όποιου δημοσιεύομεν την έπομένην εισαγωγήν εύγενώς παραχωρηθείσαν ήμιν υπό του λογίου συγγραφέως.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ο Κωνσταντίνος Δόσιος, άνήρ φιλόπατρις και

να πράξει εν τή εσχάτη άπελπισία. Τοιαύτη ήτο η θυγάτηρ του Κάτωνος και τοιαύτη η σύζυγος του Μάρκου Βρούτου, φιλόσοφος και φιλανδρος κατά τον Πλούταρχον!)— και μεστή φρονήματος νοῦν έχοντος και αληθώς αξία αυτού.

Προς την γενειάδον ταύτην Ρωμαίαν σύζυγον δύναται να παραβληθή η Πάνθεια του Ξενοφώντος εν τή Κύρου παιδεία!), η αξία αύτη γυνή του Άβραδάτα, ήτις έχώνευσε τά κομμήματα της διά να κατασκευάσσει την ακτινοβολούσαν πανοπλίαν του συζύγου της, άπεργασμένου εν πολέμω υπέρ του Κύρου. — Ηώς λοιπόν φίλη Πάνθεια— ήρώτησεν ο Άβραδάτας— άπεγυμνώθης των κοσμημάτων σου διά να προσέξής εις έμέ την πανοπλίαν ταύτην!— Όχι— απαντά εκείνη— εκ των θησαυρών μου έχράτισα τον πολυτιμότερον, διότι αν εις τά έμματα των άλλων φανής, εις εις έμέ, ολ ήσαι τό πλου-

1.— Βροῦτος. ΙΓ'.
2.— Β.ελ. V.— Κ. 9. 1.

σιώτατον των κοσμημάτων μου.— Και λέγουσα ταῦτα ώπλιζεν αυτή την σύζυγον κρύπτουσα τά από των θησαυρών της αναβλύζοντα δάκρυα. Και όταν ο Άβραδάτας έλαβε τά ήνια και ήτοιμάζετο να αναβή εις τό άρμα.— Έαν υπήρξαν ποτε γυναίκες— ειπεν εις αυτην η Πάνθεια,— αίτινες ήγάγησαν τους συζύγους των, είμαι και εγώ εξ εκείνων. Διά τί διά μακρών λόγων να θέλω να σε πείσω, άφού αι πράξεις μου σε πείθουσιν άρκούντως. Έν τούτοις, οιαδήποτε και αν είναι τά προς σε αισθήματά μου, θα προσέτιμον και έμνώ εις τίν έρωτά μου και την σην άγάπην, να σε ακολουθήσω εις τον τάφον, όπου ήθελε σε εδηγήσει έντιμος θάνατος, η να ζω άτιμος μετ' άτιμασθέντος συζύγου...— Και ο Άβραδάτας επέβη την χειρα επί της θείας εκείνης κεφαλής αναρωτώντας ως ο Βροῦτος— Όπιστε Ζεῦ! κατάρτητόν με ήξιν σύζυγον της Πανθείας.— Όπρηξεν άτυχής εις την μάχην ο Άβραδάτας, ήγωνίσθη μεν ως ήρωας, αλλά έπεσε μαχόμενος και μετ' άλλων χέρους. αυτών νεκρόν εις τά βασιλεία του. Η Πάνθεια

είχεν ήδη προείπει, η έμελλε να πράξει, ειχεν ήδη άποφασίσει ν' αποθάνη και μείνασα μόνη ποτέ μετά της τροφού έσυρεν εκ της ζώνης τό έγχειρίδιον και έμπρηγνύουσα αυτό εις τά στήθη επανέπεσε νεκρά επί του νεκρού σώματος του συζύγου της.— Κύριε— ειχεν ειπεί προς τον Κύρον ζητούντα να την παραμυθήση— μη άνηρύχει πλέον περι έμου δέν θα σοι κρύψω πλησίον τίνας θέλω προσεύθην.— Άλλά θάρρει, έφη, ο Κύρε, ο μη σε κρύψω προς έντινα βούλομαι ακιέσθαι.!

σοφός, έθετο, διά της διαθήκης αυτού, πέντε διαγώνισμα κινωφελεστάτου, μεταξύ δε αυτών τάσσεται και ο περι βελτιώσεως και ήψυχώσεως της ει: Έλλάδα γεωργίας.

Ο προς διάδοσιν των ελληνικών γεωμμάτων Σύλλογος ώρίσθη υπό του χριστού άνδρού, έκτελεστής του άγαθοεργού αυτού σκοπού.

Ο Σύλλογος εξέτελεσε λίαν φιλοτίμως την παραγγέλιαν του άγωνοθέτου, κηρύξας τους άγώνας διά καταλλήλου προγράμματος.

Ο γεωργικός άγών επεραιώθη εσχάτως, βραβευθέντος του παρεπομένου ποιήματος (α).

Οι κριταί έλυπήθησαν επί τή άπελπίδι διαθέσει του συγγραφέως.

Μακρά όμως, και πικρά συγχρόνως, πείρα μ' εδίδαξεν ότι, παρ' ήμιν, περί γεωργίας και λοιπής βιομηχανίας, ουδεις σπουδαιολογεί, μόλις δε λίαν εύχρηστοι είναι οι αναγινώσκοντες και σκεπτόμενοι περί πραγμάτων τοιούτων.

Δέν άρνούμαι ότι η ήμετέρα διάνοια έλεπτόνη εν πολλοίς, αλλά δέν έμάθαμεν εισέτι τό κυριώτερον—να έργασώμεθα ώφελίμω.

Περί ουδένος άλλου πράγματος ένδιαφέρομαι τόσον, όσον περι της γεωργίας της πατρίδας μου. Η Έλλάς είναι τόπος μικρών ιδιοκτητών και μικρών γεωργών, εκ της προσωτισμένης δε φιλοπονίας των μικρών αυτών ιδιοκτητών και των μικρών αυτών γεωργών εξαρτάται η ευημερία της. Θα εύημερήσῃ λοιπόν η Έλλάς, όταν και εν αύτῃ συμβή, ότι συνέβη και εν Γαλλίῃ. Μετά τον γαλλογεωμανικόν πόλεμον, και μετά την πληρωμήν των πέντε δισεκατομμυρίων, κατά την έναρξιν των μαθημάτων γεωργικής τινος σχολής, ύπουργός του κράτους, έπιλαβόμενος της εχέτης προστυχόντος άρότρου, ειπε προς τους μαθητάς: «Κύριοι, πολλή και μεγάλη ζημία ύπέστημεν, αλλά τό έργασίον τούτο, τό όποιον κρατώ διά της χείρας μου, θα μεις άποζημιώση άφειδίως.»

Και ταῦτα ειπών, πολλά ύποσχεθή να πράξει, και πολλά έπραξεν, υπέρ της άείποτε προδουούσης, και μεγαλώς νῦν ευημερούσης, γαλλικής γεωργίας.

Όλοι οι ελληκρινώς άγαπώντες ήμεις δέν παύομε συμβουλεύοντες μεις να τραπέωμεν προς τον πρακτικόν βίον, οι έχθροί δε ήμών καθεκάστην μεις κτυπούσι κατά πρόσωπον την ύβριν

(α) Τό πόνημα τούτο υπεβλήθη εις τους κριτάς κατά Ιούνιον του 1879. Διά τούτο και πολλά νεώτερα πράγματα δέν αναφέρονται εις αυτό.

III— ΑΙ ΣΥΖΥΓΟΙ — ΕΑΕΝΗ.

Του συζυγικού έρωτος τύπος υπήρχεν η Πιλέττη της Ναρόλσης, η ήρωίς ενς των διηγημάτων του Βοκακίου, της όποιάς την ιστορίαν εδραματούργησεν ο Βρετανός Ευριπίδης υπό τον τίτλον • Είναι καλόν, όστι έχει καλόν τέλος. Η Πιλέττη, η μάλλον η Ελένη, διότι τοιοῦτον όνομα φέρει εις τό

1 Αδύθη. Β.ελ. VII. Κ. 9. III. 13.

ότι έμεθα άνάξιοι προσχής, ως μη δόντες δείγματα πρακτικής διανοίας και βίου ενεργού. Ημεεις όμως, ως μερικάς δυστροπα, άνάλογητοι μένομε και εις τας συμβολάς των φίλων και εις τους ένειδιμούς των έθρων.

Απότου άμυδρά τινες άκτινες φωτός επιστημανικού ήρχισαν να φωτίζωσι τον ήμετερον όρίζοντα, και έντεθεν εκυκλοφόρησαν κληροφορίζι άόριστοι περι του πρακτικού βίου των πεπολιτισμένων λαών, εύχρηστοι εκ των ήμετέρων συμπολιτών έθεώρησαν καθήκον να ύψώσωσι φωνήν υπέρ της καλλιέργειας των πρακτικών εκείνων φώτων, εξ ών και μόνον έπρεπε να προσδοκώμεν την βαθυηδόν ανάπτυξιν πάσης βιομηχανικής έργασίας, ιδίως δε την βελτίωσιν της γεωργικής βιομηχανίας, ως πρωτίστης και άναγκαιοτέρας όλων των βιομηχανιών. Οι άνθρωποι αυτοί, και πολλά, κατ' καιρούς, ειπον, και πολλά έγραψον, και πλείστας όσας παρακαλέσεις άπηύθυναν προς τους δύναμένους να δώσωσι χειρα βοηθόν εις έργον, τό όποιον ήθελε τους άπαθανάτισει. Άλλ' εις μάτην! Ουδεις εδειξεν όρεξιν ν' άκούση αυτους, περιεργονήθησαν δε ως περιφρονούνται οι παραλογίζόμενοι!

Έν τῃ χόρῃ ταύτῃ, πῶς γεωργός, και πῶς μη νομικός, μη Ιατρός, μη φιλόλογος—μόνον δε νομικός, Ιατρούς και φιλολόγους παράγει τό ήμέτερον εκπαιδευτικόν σύστημα—, λογίζεται άνθρωπος κυδαίος, μηδαμινός, βλάξ! Ίδιοκτητών, γεωργός, ναυτίλος, έμπορος, πραγματευτής, τεχνίτης, είναι άνθρωποι άνάξιοι προσχής, και τά έργα αυτών βλάνασα, ποταπά! Τούτο δε συμβάινει εις χώραν κατωμένην επί άκράτῳ πολιτικῇ έλευθερίῃ. Άλλά μη η έλευθερία, επί τῃ όποιά κομώμεθα, ήται ψευδής! Αληθής έλευθερία υπέρχει μόνον εκεί όπου οι άνθρωποι ευημεροῦσι διά της έργασίας. Δότε εις τους φελλήγους της Αιγύπτου η εις τους σαράνους της Δακίας, όσας θέλετε πολιτικῶς έλευθερίαν—και οι τελευταίοι έχουσιν άρκετάς—, προκοδοτήσατε αυτους μ' όσα θέλετε νομοθετήματα, και άνεγειράτε εις τό Κάβρον και εις τό Βουκουρέστιον όσα δυνήθητε πανεπιστήμια, γυμνάσια και σχολεία, όμοια των ιδίων μας, διά να εκπαιδευώμεν μόνον νομικούς, Ιατρούς και φιλόλογους, άρρήσατε δε αυτους άπαιδευτους εις τήν τεχνικὴν έργασίαν και εις τας παραγωγικὰς μεθόδους, και θα ειδήτε ότι ο φελλήγος, εξακολουθών να έργάζεται τυρλωδώς και βαρβάρως, θα μένη πάντοτε

φελλήγος, και ο σαράνος, ώσπύτος, πάντοτε σαράνος, και θα ειδήτε προσέτι ότι οι άνθρωποι αυτοί, μ' όλα τά φώτα τά όποια ήβελήσατε να τους δώσατε, κατήντησαν δυστυχέστεροι παρ' όσον ήσαν δυστυχεις, προτού νομίωσιν εκυτους προσωτισμένους. Μετεχειρίσθησαν τό παραδειγμα άλλων λαών άπαιδευτών, διότι θά μου ήτο λυπηρότατον τό παραδειγμα του ήμετέρου λαού, θύμα γενομένου του μάλλον άκαταλλήλου εις τας ανάγκας του εκπαιδευτικού συστήματος. Μόνοι αι πειραματικά επιστήμαι ήβουσαν άμέσως προς την τελειοποίησιν του άνθρώπου, και προς την ταχύτεραν της καταστάσεως του βελτίωσιν. Πῶς δε άνθρωπος, και πῶς λαός, επιβημή την ευημερίαν του. Έκ των δύο τούτων μεγάλον άργόν εκπορεύεται πᾶσα ώθησις προς τον πολιτισμόν, όστις σήμερα δέν είναι άλλο τι παρ' η προσωτισμένη και παραγωγική έργασία. Έργασία μη παραγωγική, ίσοδυναμει με την παντελή έλλειψιν της έργασίας, διά να ήται δε παραγωγική, πρέπει να φωτίζεται, καθ' όλας τας λεπτομερείας της, από τό φως της επιστήμης, να έκτελήται δε διά μεθόδων άπλοποιουσών αυτην, διότι η άπλοποίησις και χρόνον οικονομει και ένεργείαν.

Η Έλλάς θά ήτο, βεβαίως, χώρα έπιρανής, εν τῇ Ανατολή, διά τας προόδους αυτης, αν, άπ' αρχής, δια καταλλήλου παιδεύσεως, η διάνοιά της ήθελε στραφή προς τον πρακτικόν βίον και την προσωτισμένην έργασίαν. Ίσως, σήμερα, θα ήτο εις κατάστασιν να συναγωνισθή, κατ' ήνα λόγον, εις τόν διεθνή άγώνα του παγκοσμίου πλούτου και της παγκοσμίου ευημερίας, την όποιαν ποθει, αλλά δέν δύναται να εύρη!

Αν η μία γενεά κληροδοτή εις την άλλην τό προῖον της έργασίας της ως κεφάλαιον παραγωγής μεγαλητέρας και τελειότερας, δέν ηξέουο, τῇ αληθείῃ, τί αι μετὰ τον μέγαν και ένδοξον υπέρ άνεξαρτησίας άγώνα γενεαί δύνανται να καυχήθωσιν ότι εαληροδότησαν εις τας μελλούσας γενεάς! Γεωργικώς, τό κληροδοτήμα των συνίσταται εις την παντελή γεωργικὴν άμάθειαν, εις την βάρβαρον άποδεικτάσιν, εις την μίσθωσιν των δημοσίων προσώπων, και εις την επί των άλλων και των άλλων έμπόρων του έννοικιαστού, του φοβερότερου και άπρακτικωτέρου όλων των δανειστών!

Τά συμπερόντα του άγροτικού ιδιοκτητού και του γεωργού θεωρούμεν, και υπό της πο-

ρωμένου άστέρος, ένόμισεν ότι ήδύνατο να σθάση μέχρι της σφαίρας εκείνης Η φιλοδοξία αύτη του έρωτος της είναι η τιμωρία της. Πρέπει να αποθάνη εκ του έρωτος η δειλή έλαφος, ήτις ετόλμησε να έρωτευθῆ τον λέοντα. Πρέπει η όρρανή να πνίξη πᾶν ασθημα γεννώμενον εν τῇ καρδίᾳ της, να λησμονήσῃ τό παρόν της!

Η Κόμησσα ειχεν έννοση τό μυστικόν της Ελένης, διότι έβλεπε τά δάκρυά της, και προσεκάλεσε παρ' έαυτή την θετήν της θυγάτηρα. Η Ελένη τό πρώτον δειλιζ ν' άποκαλύβῃ της καρδίας αυτης τῶ άπόκρυφον, έρωθιζ αίσθανομένη πόσον παράτολμος υπήρξεν ο έρωσ της, άλλ' η Κόμησσα επιμένει και ούτω γονυκλιτής και συνηκρινημένη η θυγάτηρ του Γεράρδου εξομολογείται εις την μητέρα του Γεράρδου εξομολογείται εις την μητέρα του Βερτρᾶν, εις την θετήν της μητέρα.

ΕΑΕΝΗ.—Γονυπετής ιδού ένώπιον ύμών και του ούρανοῦ εξομολογούμαι. Ναί· είναι αληθές ότι πρό ύμών και σχεδόν όσον τον ου-

ΕΑΕΝΗ.—Γονυπετής ιδού ένώπιον ύμών και του ούρανοῦ εξομολογούμαι. Ναί· είναι αληθές ότι πρό ύμών και σχεδόν όσον τον ου-

λιταίς και υπό των σοφών και των πλούσιων του έθνους, συμφέροντα αλλότρια, συμφέροντα ανάξια βοηθείας και έμφυσώσεως. Η γεωργία μας άρεθή εις την εύπλαγχνίαν της τύχης και εις τας πατροπαράδοτους τυφλάς εξεις, και ούτω πως θά εξήκολούθησθαι και εις το μέλλον, αν δεν μεταβληθῆ καταλλήλως το εκπαιδευτικόν ήμῶν πρόγραμμα, ως ικανῶς περὶ τούτου εξηγήθησαν ἐν τῷ ἐμῷ πονήματι.

Τέλοσπάντων, τὸ πείραμα ἐγένετο, και τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι κατὰρανῆ. Τί κατορθώθη ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν παραγωγικῶν τῶν ἔθνων δυνάμεων ἐκ μόνης τῆς δημοκρατίας ἐπιστημονικῆς, ἀνικανῆς νὰ συντελεσθῶσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν και τὴν αὐξήσιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς! Ἐπιθυμοῦν νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συμπερισθῶ και ἐγὼ τῆς ἀγαλλιάσεως τῶν πρυτάνεων τοῦ πανεπιστημίου, ἀναγγελλόντων, κατ' ἔτος, τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἀπολυομένων νομικῶν, ἱατρῶν και φιλολόγων! Ἄλλ' ἡ καρδιά μου εἶναι ἀνείσθητος εἰς τοιαύτην ἀγαλλίασιν. Παρητηρήσατε τοὺς πλείστους τῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων εκπαιδευτικῶν ἀπορριπτόνων νέων εἰς τί ἀνασχολοῦνται και τί πράττουσι! Εἰπάτε αὐτοὺς πῶς πίνονται, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν πῶς λιμοκτονοῦσι! Μελετήσατε τὴν ἐντέθειν προσηγορίαν, και καθ' ἐκάστην αὐξάνουσαν, διακροθῶ! Πῶ, ἄρα γε, τὸ μέγα τοῦτο κακὸν θά φθάσῃ, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἀκόμη ἔτων! Ἐπικαλοῦμαι, θερμοῖς δακρυῶσιν, τὴν φιλοπατρίαν Σας! Ἀκούσατε, ἀκούσατε!

Οἱ νέοι οὗτοι, ἐξ ἀνάγκης, ὅλοι σγεδῶν, εἶναι ἐφημεριδογράφοι, ὅλοι ποιηταί, ὅλοι μυθιστοριογράφοι, ὅλοι μεταφρασταί μυθιστορημάτων, ὅλοι δραματοποιοί, ὅλοι πολιτικοί!! Ἡ ἐλαφρὰ λεγομένη φιλολογία, τυφλῆ, παρ' ἡμῶν, και ἀηδὴς ἀπομνηστικῆς, εἶναι τὸ κυριώτερον αὐτῶν στάδιον, οἱ δὲ ἐκ τοῦ τοιούτου σταδίου παραγόμενοι καρποὶ εἶναι ὅμοιοι τῶν καρπῶν τοὺς ὁποῖους τοῦτο πρήγμα και παρ' ἄλλοις εὐερωπαῖοις λαοῖς. Ἀπομνηστικῶς ὀλεθρῆς, περὶ τῆς ὁποίας θά ἐπικαλεσθῶ τὴν μαρτυρίαν ἀνδρῶς ἐκ τῶν σοφωτέρων τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς.

Ὁ Μακωλέυ λέγει, κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα, ἡ ἐλαφρὰ φιλολογία, ἐν Ἀγγλίῃ, εἶχε κταντήσῃ π.ληγῆ και ἀίχως ἐθελοπόη! «Τῆς τοιαύτης φιλολογίας οἱ ἐγγάται—ἐξήκολούθη ὁ μέγας ιστορικός—τοσὸν ὀλίγα ὑπερβόησαν ἐκ τοῦ ἔργου των, ὥστε ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ φορολογῶσι τοὺς προύχοντας τοῦ

πόπου. Πῶς πλούσιος και φιλόχρηστος λόρδος ἐπεπολιεῖτο ὑπὸ πλῆθους συγγραφῶν, τῶν ὁποίων αἱ ὀχληραὶ ἀπειθήσεις και αἱ χαμερνεπείς κολακείαι δὲν ἤθελον σήμερον πιστευθῆναι. Ἡ ἀριερωσις βιβλίου τινὸς ἔπρεπε ν' ἀνακηρυχθῆ διὰ χρυσίου, και τὸ διδόμενον ποσὸν ὑπερβαίνει πολλὰκις τὴν ἀξίαν τοῦ χειρογράφου, ἀν τοῦτο ἐπωλεῖτο. Συνεχῶς δὲ ἔτυπουντο βιβλία, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τῆς ἀριερωσεως πρὸς τινὰ τῶν σημανόντων. Τὸ ἐμπόριον τοῦτο τῶν ἐπειῶν ἔφερε τὰ ἀποτελέσματα του. Ἡ κολακεία ἐθάρσεν ἐνίοτε μέχρι ἀνοησίας και ἐνίοτε μέχρι ἀνοσιότητος. Οἱ ποιητὰὶ μέλιστα, ἠθικῶς ἐξετάζοντες, εἶχον κοινὸν τινὰ χαρακτῆρα μεταξὺ προαγωγῆς και ἐπαίτου. Ἄλλὰ και τὸ κρατικιστικὸν πνεῦμα οὐδὲν ὠκνησε νὰ ὀφελῆθῃ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰσχρῆς φιλολογικῆς συμμαχίας.»

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Μακωλέυ, διὰ τῆς καυστικῆς ἀντιθέσεως αὐτοῦ γλώσσης, στιγματίζει ὡς π.ληγῆ και ἀίχως ἐθελῶν τὴν κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα, ἐν Ἀγγλίῃ, ἐνακήφασαν ἐλαφρὰν φιλολογίαν, τὴν ὁποίαν οἱ συμπατριῶται του εἶχον ἀπομνησθῆ, ὡς και ἡμεῖς, ἐκ τῆς γείτονος αὐτῶν χώρας, παραγορεῖ ἀρ' ἑτέρου μεγάλως τὸν ἀναγνώστην ἐπιλέγων : «Συγγρόνως ὅμως, ὡς ἔστι, ἡ ἀγγλικὴ μεγαλοφυΐα ἠγχολύθη εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκείνην περὶ ἀνοσιότητα, ἥτις ἠθέλει πάντοτε ὑπερέχει μεταξὺ ὄλων τῶν ἐξαιρέτων ἔργων τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς. Ὁ Βάκων ἔσπειρε τὸν ἀγαθὸν σπόρον εἰς ἕδαφος ἄγονον, και ἐν καιροῖς θεονοῖς» δὲν ἐπερίμενε λοιπὸν ταχὺν θερισμόν. Ἐνεκα τούτου, διὰ τῆς τελευτήσεως αὐτοῦ διαθήκης, πνευματικῶς ἐκκληροδοτήσας τὴν φήμην τοῦ ἐκείνου ὀνόματος εἰς τὸν προσεχῆ αἰῶνα. Ἐπὶ ὀλόκληρον γενεάν, ἡ φιλοσοφία του βραδέως ἐδιδάσταν, ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν πολέμων και τῶν προγραφῶν, καλλιεργουμένη μόνον ὑπὸ ὀλιγίστων διακεκριμένων ἀνδρῶν. Ἄλλ' ἐνῶ και κρατῆρι ἐφιλονοῦνται μεταξὺ των τὴν ἐξουσίαν, σοφοὶ τινες, βδελυσσόμενοι τὴν τοιαύτην πλῆμην, ἀριερωθήσαν εἰς ἔργον εὐγενέστερον, τοῦτέστιν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀνθρωπίνης κυριαρχίας ἐπὶ τῆς ὕλης, μόλις δὲ ἡ ἠσυχία ἀποκατέστη, καλλιεργουμένη ἐκείνους ἠέρον ἐτοιμοὺς και προσεκτικῶς ἀκροατῆς. . . . Οἱ πολιτευόμενοι κυρίαν εἶχον ἐνασχολῆσιν νὰ κατασκευῆ πολιτευμάτων νὰ μετὰ, ἢ ἀνευ, κληρονομικῶν ὑπερτάτης ἀρχῆς, μετὰ, ἢ ἀνευ, κληρονομικῶν ἢ ἐκλεκτῶν, ἐνικασίων ἢ ἰσθίων, γεροισια-

στων. Καὶ δύναται τις εἰπεῖν, τίποτε δὲν ἐλησημονήθη ἐκ τῶν τοιούτων συνταγματικῶν ἀσχεδιασμάτων ὀνοματοθεσίας, ἱεραρχίας πολιτικῆς, ἐθιμοτυπίας, ὀλων, τελοσπάντων, και ἡλεπομέρεια τοιούτων φαντασιωδῶν κυβερνητικῶν κατασκευασμάτων εἶχον προνοηθῆ ἡμέχρι και αὐτοῦ τοῦ πολεμάρχου, και αὐτοῦ τοῦ φυλάρχου, και αὐτοῦ τοῦ λόρδου ἀρχοντος και αὐτοῦ τοῦ λόρδου στρατηγού· οὐδὲ παρημελήθησαν αἱ ἐρυθραὶ και αἱ πράσιναὶ κἀλται, και τὰ ἀργυρὰ και τὰ χρυσῆ σραιριδία τῆς ἐκλογῆς; και αἱ στολαὶ και οἱ πῆλοι τῶν ἐν τοῖς πράγμασι και τὰ σύμβολα ὡτῶν κοινωνικῶν τάξεων, και ἄλλα παρόμοια κρημολογήματα, περὶ τὴν συζήτησιν τῶν ὁποίων ἐνασχολήθησαν ἄνδρες δεξιῶν και λόγιων. . . Ἄλλ' οἱ καιροὶ ἐκείνοι τῶν τοιούτων μοριῶν εἶχον παρέλθει, και τὸ πνεῦμα τῆς μεταβολῆς, μὴ εὐχαριστούμενον πλέον καὶς τὰς πολιτικὰς ἀκρωρίας, ἐρρίθη ἀκρότητων εἰς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας. «Τὸ ἔτος 1660, ἐποχῆ τῆς παλινορθώσεως τοῦ ἡμετέρου ἀρχαίου πολιτεύματος, εἶδε τὸν θρικαμβὸν τῆς νέας φιλοσοφίας. Τότε ἰδρύθη ἡ βασιλικὴ ἐκείνη ἐταιρεία, ἡ τοσοῦτον ἐνδόξως ὑπερητήσασα ὅλας τὰς διαπρεπεῖς και σωτηρίους μεταρρυθμίσεις. Ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, και πειραματικὰ ἐπιστήμα ἐγένοντο τοῦ σφραμῶν, και τὸ θεμελίον πνευμῆ ἤρρισε ἐν ἐνασχολῆσιν περὶ τὴν ἐρευναν τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἄντι τῶν ὀνειρων περὶ εὐρέσεως κυβερνήσεως τελείας, πᾶντες ὀνειροπόλων τὸν ἀνθρώπον, ὅστις ἤθελε δυνήθη νὰ πετάξῃ ἀπὸ τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου εἰς τὴν Μοῆνν τοῦ Ὀυεστμίνστερ, και πάντες ἐραντάζοντο τὸ μετὰ διπλῆς τρύπιδος πλοῖον, τὸ ὁποῖον θά ἠδύνατο νὰ σωθῆ ἀπέναντι και τῶν βραιοτέρων τρικυμιῶν. Πρώτην ἤδη φορὰν, ὅλοι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις και ὅλα τὰ κόμματα, συννενοήθησαν και συμπράξαντα, μετέσχον τοῦ ἡγενηκοῦ τοῦτου αἰσθητήματος, και ἐκίσταος ἐπραξῆς τὸ καθ' ἑαυτὸν πρὸς εὐδωδισιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Βάκωνος. Καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ ὑπέκλεπτον στιγμὰς τῆς δημοσίας αὐτῶν ὑπηρεσίας, ὅπως συνεργασθῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Καὶ οἱ ποιηταὶ! Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, ἤρχισαν τότε νὰ ψάλλωσιν τὴν ἔλευσιν τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος.»

Πότε και οἱ ἡμέτεροι σοφοὶ θά αἰσθανθῶσιν τὴν ἀληθινὴν αὐτῶν ἀποστολήν! Καὶ πότε

προσέτι, ὅλοι αἱ ἡμέτεροι κοινωνικαὶ τάξεις, και ὅλα τὰ κόμματα, και ὅλοι αἱ φρατῆραι, θά κατορθώσων νὰ συννενοήθωσιν και συνεργασθῶσιν πρὸς εὐρέσιν τῆς ὁδοῦ τῆς φωτισμένης ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστήμης και τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας!

Ὅλη ἡ σοφία τῶν κυβερνήσεων και ὅλη ἡ ἰκανότης τῶν σοφῶν ἔθνους συνίσταται σήμερον εἰς τοῦτο κυρίως: Νὰ εὐρεσῶν τρόπον ὅπως ὁ λαὸς διδαχθῆ τοσούτα και τοιαῦτα γράμματα και πράγματα, ὅσα και ὅποια εἶναι ἰκανὰ νὰ φωτίσωσιν τὴν διάνοιάν του πρὸς τελειότεραν και παραγωγικωτέραν ἐνάσκησιν ἐργων χρησίμων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, τοῦτέστιν εἰς τὴν συντήρησιν και τὴν εὐμερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ γνώσεις, αἱ μὴ δυνάμεναι νὰ ὑπηρετήσωσιν τὸν σκοπὸν τοῦτον, εἶναι γνώσεις μάταιαι, ἐνίοτε δὲ και ἐπιζημιώματα. Τὴν χρησιμεύει νὰ διδάξεται εἰς τὸν ἀνθρώπον τὰς τρίτους τοῦ στενωπῶτος, ἀπὸ ἀκόμη δὲν ἐμπεθεῖ νὰ βηματίζῃ ἐπὶ τῆς γῆς! Δημιουργήσατε πρῶτον περσοτισμένους παραγωγούς, και ἐπειτα πληθύνετε τοὺς σοφοὺς. Δημιουργήσατε πρῶτον πολιτείας, και ἐπειτα δότε εἰς τὴν πολιτείαν τὴν καταλλήλων μορφήν. Μᾶλιστα ὅμως ἐπι πολιτείας, περιτρονοῦσα τὴν παραγωγὴν, και λατρεύουσα τὸν ἄρροντι καταναλωτὴν τῶν κάπων τῶν παραγωγῶν, εἶναι πολιτεία ἀνεπιδέκτος βελτιώσεως και προόδου. Κατὰ δυστυχίαν, και ἡ ἡμετέρα κοινωνία, φυσικῶς δὲ και ἡ ἡμετέρα πολιτεία, πρὸς τοιαύτην ὀλεθρῆσιν ὀδὸν ἐτραπόμεναι, και ἐν αὐτῇ τροχῶδην πορεύονται. Τίς θά σταματήσῃ αὐτὰς ἐν τῇ κατακρήμνῳ ταύτῃ φασί! Τίς ὁ σωτῆρ ὅστις, θά ἄρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ ἀπολωλὸς πρόβατον! Ὁ Θεὸς μόνος γινώσκει!

Διατὶ δὲν θέλομεν νὰ σερθῶμεν ἀν τὸ παρ' ἡμῶν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα ἦναι τὸ καταλλήλων εἰς τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν ἀνάγκας, ἦγον ἀν ἦναι ἰκανὸν ν' ἀναπτύξῃ και ἐμπέδωσῃ τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν, και δημιουργήσῃ παραγωγούς ἀξίους!

Ὅταν, ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν ἑλληνικῶν συλλόγων, ὑπέβαλα ὑπόμνημα περὶ τῆς ἐπὶ τὸ πρῶτον διαρρυθμίσεως τοῦ ἡμετέρου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, φωνῆ ῥοδερὰ ἐξηγήθη κατ' ἐμοῦ, ὡς δῶκεται τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων! Καὶ ὁ Ξενοφῶν και ὁ Θουκυδίδης, και ὁ Πλάτων και ὁ Ἀριστοτέλης, ἐρησιμῶσιν ὡς τῶσι ροδερὰ ἐπαύξεται ἐκ τῶν ὁποίων ἐνυδροβολήθη ἡ ταλαίπωρος κεραλή μου! Ἄλλὰ,

τίς εἶπε νὰ πύση ἡ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν διδασκαλία και μάθησις; Καὶ ὅμως τὰ συνήθη ἀριλόσοφα και γυδία, και κατὰ τὴν περίστασιν ταῦτων, ἐπαυλοθήθησαν! Ἀπυρὰ ἀνάκησις! Τὸ ἑλληνοκοπεῖν ὑπῆρξε προῖον και γνώρισμα πάσης ἑλληνικῆς παρακμῆς! Οἱ ῥωμαῖοι ἐλαβον πολλὰκις ἀπορμῆν ἐν μᾶς ἐλέγξωσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σοφῇ ἀγυρτεῖ! Ὁ γέρον Μεγαλοπολίτης ἐβλασφήμη ἐν ὦρον ὅτε εὐρέθη εἰς τὴν Ῥώμην! Τότε δὲν εἶχα ἀκόμη ἀναγνωσῆναι τὸ σωφιστικὸν τοῦ Ἡρόδοτου Στέσιου σύγγραμμα, τὸ περὶ διαπορητικῆς, φυσικῆς και ἠθικῆς ἀγωγῆς. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ μ' ἐχρηματοποίησε, διότι εὐρον ἐν αὐτῷ, παρὰ εἰς πᾶν ἄλλο παρομοίως ὕλης βιβλίον, πλήρη και ζωηρὴν τὴν ἀπολογία μου. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ συγγράματος τοῦτου ἐπιγράφεται: «Πασῶν τῶν γλώσσων εἰς ἡ ὀφελιμώτερα.» Τὸ μέρος τοῦτου ἀμέσως μετέφρασα εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, και μετ' οὐ πολλῆ καὶ μετὰφρασις αὐτῆ θέλει δημοσευθῆ. Ὁ Σπένσερ ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ἀνθρωπος, κατὰ πρῶτον λόγον, πρέπει νὰ μανθάνῃ, ἐτι τοῦ εἶναι ἀναγκαῖον και χρήσιμον εἰς τὸν βίον του, ἦγον πᾶν ὅτι τοῦ χραισμέται πρὸς συντήρησιν του και πρὸς αὐξήσιν τῆς εὐμερίας του, ὀφείλει δὲ ν' ἀπορρῆσῃ τῆς περιττῆς και ματαιῆς γνώσεως. Τὸ ζήτημα λοιπὸν δύναται νὰ διατυπωθῆ δὴ ἡμᾶς οὔτω πως: Πᾶσῶν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ποῖαι ἡμποροῦν νὰ κατασκευασῶσιν καινῶς ὀφελιμώτεροι εἰς τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον; Ὅταν τοῦτο μάθωμεν, τότε θά μάθωμεν ὅτι, πρέπει νὰ μάθωμεν, και ὅταν και τοῦτο μάθωμεν, τότε θά φωτισθῶμεν ὅπως πρέπει νὰ φωτισθῶμεν διὰ νὰ εὐμερισθῶμεν. Τὴν εἰρημῆσιν σοφῆν διδασκαλίαν ἐγραψεν ὁ Σπένσερ διὰ τοὺς συμπατριῶτας τοῦ ἀγγίλου, ἀν και οὔτοι, πρακτικώτεροι ὄντες παντὸς ἄλλου εὐρωπαικοῦ ἔθνους, ἀποφύγουσι, κατὰ γενικὸν κανόνα, τὰς περιττὰς και ἀνοφελῆς γνώσεις. Ὁ ἀμερικανικός λαὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν πρακτικώτερος λαὸς τῶν κόσμων, και διὰ τοῦτο ἡ ποικίλη βιομηχανικὴ αὐτοῦ πρόοδος ἀπειλεῖ, σήμερον, και αὐτὴν τὴν τεραστίαν βιομηχανικὴν ἐπίδοσιν τῶν ἀγγίλων. Σύστημα εἰς τὸν ἀγγίλον, και μέλιστα εἰς τὸν ἀμερικανὸν, τὰ σοφώτερα τῶν συγγραμμάτων, τὰ τελειότερα τῶν μηχανημάτων και ἐργαλείων. Καὶ ὁ μὲν και ὁ δὲ θά ἐξετάσωσι, κατὰ πρῶτον λόγον, ἀν τὰ νῆα συγγράμματα, ἢ τὰ τελειότερα μηχανήματα και ἐργαλεῖα, ἡμποροῦν νὰ ἦναι χρήσιμα και παραγωγικὰ εἰς τὸν πρακτικὸν αὐτῶν βίον. Ἄν δὲν ἦναι, οὐδενίαν θά

δώσωσιν εἰς αὐτὰ προσοχὴν, και ἔ' ἀκούσῃ; ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν τὴν ἀναρπτικὴν ταύτην ἀντίρρῃσιν.—Τὰ πράγματα αὐτὰ μᾶς εἶναι περιττὰ, διότι δὲν μᾶς εἶναι χρήσιμα.

Ἄλλὰ, τί ἤθελε γράψῃ ὁ Σπένσερ, ἀν εἰδικῶς ἐγραψε περὶ ἡμῶν, καταφρονούντων ἐκ συστήματος τὰ χρήσιμα και τὰ ὀφελίμα, και ἀσπαζομένων τὰ ἀχρηστα και ἀνοφελῆ!

Ἄν ὁ ἀνθρωπος, ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτοῦ βίῳ, δύναται νὰ καυχήθῃ ἐπὶ τινι μεγαλείῳ, τὸ μεγαλεῖον τοῦτο εἶναι ἡ τελειοποίησις τῶν ἔργων αὐτοῦ, τῆ βοήθειᾳ τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τῆς τελειοποιήσεως ταύτης προσποκτῆ τὴν εὐμερίαν και τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἰκανοποιεῖ τὴν φιλοτιμίαν του, και ἐξευγενίζει ἑαυτόν.

Πιστεύουσι τινες ὅτι τὰ τῆς ἡμετέρας πολιτείας θά βελτιωσῶν κατ' εὐχὴν, ἀν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλέγειν περιορισθῆ, ἢ ἀν νομοθεθῆ τὸ ἐνίαιον τῆς ψήφου. Ἄλλοι δ' ἐλπίζουσιν εἰς νέαν ἐπισευκὴς τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος. Κἀμῖαν τῶν γνωσθῶν τούτων δὲν ἀντιροῦω. και διότι δὲν ἀρμόζει τοῦτο ἐνταῦθα, και διότι μεγάλην σπουδαιότητα δὲν ἀποδίδω εἰς αὐτάς. Ἄποβλέπω δὲ εἰς ὅτι, βίτικῶς και σταθερῶς δύναται νὰ βελτιωθῆ τὰ ἦθη τοῦ πολιτοῦ, και τὸ μέσον τοῦτο δὲν εἶναι, και δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἦναι, ἄλλο, παρὰ ἡ περσοτισμένη ἐργασία, ἥτις θά τὸν κάμῃ νὰ εὐμερισθῇ και νὰ αἰσθανθῇ ὅτι εἶναι πολιτὴς πολιτείας ἐλευθερίας.

Π. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΕΟΥΔΑΛΙΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ.

(Σημειώσεις ἐκ τῆς ιστορίας)

Πάντες ἐτραπόμεν διὰ τῶν γοητευτικῶν μύθων, ὀτινες εἶχον τὴν ἐκείνων σκηνὴν ἐν φεουδαλικῷ τινι πύργῳ και συντηροῦμεν ζοφρὰς ἐτι τὰς ἀναμνήσεις ἐκείνας παραρημένης πλείον ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ φαντασία, ὡς ἄλλα κόσμη χρυσάλις, ἐπλανητο ἐπὶ τῶν εὐωδῶν ἀνθῶν, τὰ ὅποια μᾶς παρεχεν ἡ μυθιστορία και ἡ ποίησις. Ὁ πύργος εἶνε ἡ μεγαλοπρεπεῆς και μυστηριώδης κατοικία τοῦ σιδηροφρακτοῦ ἱπποπότου, τῆς τελειότερης ταύτης παντὸς ὕψους και ἰδεώδους τύπου, ὅστις τοσοῦτον ἀπησβόλησε τὴν φαντασίαν και ἐπισπασατο τὰς σκέψεις πάσας τῆς νεανικῆς μάλιστα ἡλικίας ἀμροτέρων τῶν φύλων. Εἰς τοῦ φεουδαλικοῦ τοῦτου πύργου τὰ ἔδουτα, ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς

ραγὸν ἡγάπητα τὴν υἱόν σας. Ἦσαν πτωχοὶ οἱ γονεῖς μου, ἀλλ' ἐντιμοί. Τοιοῦτος εἶναι και ὁ ἔρωσ μου. Μὴ προσβλήθῃτε διὰ τοῦτο· διότι δὲν δύναται νὰ βλάψῃ εἰς τὴν υἱόν σας τὸ νὰ ἀναπαύται ὑπ' ἐμοῦ. Δὲν θέλω ἐπιδοκίμασιν αὐτὸν δι' οὐδένας δειγμάτων ὑπερβολικῶν ἀξιώσεων, οὐδὲ θέλω νὰ γείνω σίζυγος πρὶν ἢ καταστῶ ἀξία τῆς τιμῆς ταύτης. Ἐξέρωμαι ἐταίγαπῶ ματαίως και πικρῶς ἀνευ τινὸς ἐλπίδος, ἀλλ' εἰς τὸ ἀπατηλὸν τοῦτο και διάτρυτον σήσπρον δὲν καὶ νὰ χίνω τὰ νάματα τοῦ ἐρωτός μου χωρὶς νὰ ρωδῶμαι μὴ οὔτος ἐξαναγλήθῃ. Ὁμοίᾳ πρὸς τ.ν Ἰνδὸν, δεσιπιδάξιμον και εἰς αὐτὴν τὴν πλάνην μου, λατρεύω τὸν ἦλλον, ὅσας λάμπει ἐπὶ τοῦ λάτρου σου, ἀλλὰ δὲν τὴν γνωρίζῃ. Μὴ τιμωρῶσ, τε δὲν ἐρωτᾶ μου, ὡ ἀγαπητῆ μου κυρία, διό ἡ ἀγαπᾶ, ὅτι ἀγαπᾶ, ἀλλ' ἀν ποτε ὑμείσις, ἢ τὸ σεβασίμον γῆρας μ' ὑρρῆξῃ ἐνάχρετον νεόγητα, με φλό, α τοσοῦτον εἴ' ἰκρινῆ ἴσον ἢ ἰδικῆ μου ἐν τῇ καρδίᾳ, εἶχε ἐπιθυμία. σε ἀδούλωσ και ὑρρῆρῶς ἀγαπήσει, οὔτως ὥστε ἡ Ἀρτεμῖς σας νὰ ἦτο και ἡ θεὸς τοῦ ἐρωτός σας—ὦ! τότε λάβετε οἶκτον δι'

ἐκείνην, τῆς ὁποίας τοιαύτη εἶναι ἡ κατάστασις, ὥστε τῇ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ δανείσῃ και δώσῃ ἐκεῖ, ὅπου εἶναι βεβαίᾳ ἐτι ὅλ' ἀπολέσῃ, ἥτις δὲν ζῆσει νὰ εὐρῆ ὅτι ἡ ἀναζήτησις τῆς πολεῖ, ἀλλ' ἥτις ὀμοίᾳ πρὸς τὸ αἰνιγμα ζῆ ἠρέως ἔπου ἀποθνήσκει.!) Ἡ Κόμησρα ἐνθαρρύνει ἀντὶ ν' ἀποτρέψῃ τὴν θετὴν τῆς θυγατέρας. Παρορῶσα τὰς δικαστῆρας τῶν τάξεων και τοὺς τίτλους τῆς εὐγενείας δὲν ὀλ' ὀφελῶν ὀλιγώτερον ὑπερήφανος ἀν ἡ θετὴ κόρη λάβῃ ἡμέραν νινὰ τὴν θέσιν ἀληθῶς θυγατέρας. Τὰ σγέδιά τῆς τῇ εἶναι ἡδὴ γνωστά· εἰςεῖται ὅτι ἡ Ἐλένη ὀ' ἀπέβη εἰς Γρατῆς διὰ νὰ θεραπεύσῃ διὰ τῶν συνταγῶν τοῦ πατρός τῆς—τῆς μόνης ταύτης κληρονομίας, ἢ ὁ ἱατρὸς ἀφῆκεν εἰς τὴν κόρην του—τὴν πάσχοντα βασιλέα· εἰςεῖται ὅπως ἐπίταις ἐτι εὐρῆ τὴν προαίτιον ταύτην ἢ Ἐλένη δ' ἀν ἦναι πλῆττον τοῦ Βερτρᾶν, τοῦ ὁποῖου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπῆμῆν τὴν στέρησιν και τῇ προστρέξει και χρήματα και ὑπηρετίας

νὰ τὴν συνοδεύσωσιν ἐγγυμένη ἔπος τὸ σγέδιόν τῆς ἐπιτύχῃ.

II

Ἡ θυγατῆρ τοῦ ἱατροῦ ὀδηγεῖται πρὸς τὸν πάσχοντα βασιλέα, ὅστις ἐν τῇ ιστορίᾳ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Καρδ' οὐ II'. Ὁ ἡγεμὼν τὸ πρῶτον δυσπιστεῖ και μειδῆ εἰς τὴν πρόδοσιν, ἀρρὸ οἱ ἀριστοὶ τῶν ἱατρῶν τοῦ βασιλέου του δὲν ἠδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτόν, ἀλλὰ βλέπων τὴν ἀκράδαντον πίστιν τῆς κόρης και θεωρῶν αὐτὴν ὡς ἀγγελοσ σωτηρίας ἐσταλμέν.ν ἀνωθεν, ἀποδέχεται τὸν αὐτόκλητον ἱατρὸν, εἰς τὴν δῶσιν δύο ἡμερῶν προθεσμίας. Ἐάν θεραπεύσῃ αὐτὸν δύναται ἢ Ἐλένη νὰ ζητήσῃ ὅτι θέλει και νὰ τὴ λάβῃ· ἄλλως ὁ ὀθνικός ἐσεται ἡ τιμωρία τῆς. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐμύνη εἰς τὸ σκῆπτρόν του και εἰς τὰς εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδας του. Δὲν ἤλθε νὰ ζητήσῃ θεσσαυροὺς ἢ Ἐλένη, οὔτε τιμὰς, οὐδὲ τίτλων τινὰ εὐγενείας. Ἦλθε νὰ λάβῃ διὰ γειρός τοῦ βασιλέως σίζυγον ἐκ τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὀπο-

στατημῶν. Ἄλλ' οὔτε πάλιν θά ζητήσῃ ἐξ αἵματος βασιλικῷ σίζυγον,—ὁ βασιλεὺς δὲν εἶπε νὰ ροθῆται τοῦτο—ἀλλ' ὕπήκοον. Καὶ ὁ ἡγεμὼν ὀμνῶναι. Μετ' ὀλίγον θεραπευθεὶς φωνῆτικῶς πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν του ὁ βασιλεὺς προσκαλεῖ περὶ τὸν ὀρόνον του ἀπαντα· τοὺς εὐγενεῖς τῆς αὐλῆς του ἰπποτάτας και τὴν Ἐλένην νὰ ἐκλέξῃ μεταῦ αὐτῶν τὸν νυμφίον τῆς. Ἡ Ἐλένη ἐπιλοσίσασε τὸν πρῶτον.—Θέλετε Κύριέ μου ν' ἀκούσῃτε τὴν αἰτησίαν μου;—Ναί· ἀπειρηθῆ—ἐκείνους—και νὰ τὴν ἀποδεσποθῶ.—Σὰς εὐχαριστῶ και δὲν ἔχω νὰ προσθέσω ἄλλο τι.—Κυρίέ μου—εἶπε πλησιάζουσα τὸν δεύτερον—ἡ τιμῆ, ἥτις λάμπει εἰς τοὺς ὀραίους ὀφθαλμοὺς σας, πρὶν ἀκόμη ἀνοίξῃ τὸ στόμα, μοὶ ἀπαντᾶ ἀπειλητικῶς. Εἶθε ὁ ἔρωσ εἰς νὰ ἀνυψώσῃ τὴν τύχην σας εἰσοσάκις ὑπεράνω ἐκείνης; ἥτις σὰς ἀπευθύνει τὴν εὐχὴν ταύτην και τὴν ταπεινήν τῆς ἀγάπην. Καὶ ἀντιπαρέργετα ἀπευθυνομένη πρὸς ἔτερον—Μὴ ὀργίζεσθε ἐάν λαμβάν

ιστορίας σημειώσεων μου οδηγούμενος, θα εί-
σθλω εν τῇ πραγματείῃ ταύτῃ, ἐξετάζων τὴν
γένεσιν του, τὸν ἔνδον βίον, καὶ τὰ αἰσθημὰτα
ἅτινα ἀνέπτυσεν ἢ ἐν τῷ πύργῳ ἐγκατάστασις.

Γ.

Ὁ Πύργος ἐν Γαλλίᾳ εἶνε τὸ ἔργον τῆς γε-
μικτικῆς εἰσβολῆς. Πρὸ ταύτης οἱ πλοῦσοι
γαιοκτήμονες κατόκουν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ
οικοδόμουσαν ὠραίας ἐπαύλεις ὀλίγον ἀπωτέρω
τῶν πόλεων ἐν μαγικτικῇ τινὶ ἀπόψει, ἢ πλου-
σίᾳ πάλαιδ' ἀπὸ τὴν ὄρησιν μάλιστα καλλιερ-
ῶσαν ποταμῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ
ιδιοκτήμων ἦτο ἀσφαλῆς ἐν τῷ κτήματι αὐτοῦ,
ὅπου ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ προήγου καὶ ἐτε-
λειοποιεῖτο, καὶ κύριος τοῦ θησαυροῦ καὶ τῶν
ἀγαθῶν του. Τὸν ὕπνον του, ἡδονικὸν ὕπνον,
ὅστις τῷ ἀνέπνευ τὸν ἀπὸ τῆς τιμίας ἐργα-
σίας κόματον, οὐδὲν διέκοπτε τετραρχούμενον
ὄνειρον, ἢ δὲ ζυλίνα τοῦ τεργυοῦ οἴκου του
θύρα δὲν εἶχεν ἐτι νὰ παλαίσῃ ἢ κατὰ τῆς
δολίαις τοῦ νυκτοκλήπτου πλεκτάνης, ὅστις μό-
λις ἐτόλμη νὰ ἐγείρῃ δειλὴν τὴν κεραλίην.
Ἄλλ' ὡς ἤρξαντο εἰσβάλλουσι αἱ γεμικτικαὶ
φυλακαὶ, ἢ δημοσία ἀσφάλεια ἐξέλιπεν, αἱ δὲ
ὠρακαὶ γαίαι, αἱ τοσοῦτον ἔσφοροι τῇ μερίμνῃ
τοῦ κυρίου καταστῆσαι, τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα ἐν
ἰδρωτί τοῦ προσώπου του εἶχον συλλεγῆ, κατέ-
στησαν κτήμα τοῦ πρώτου καταλαβόντος ἐπι-
δρομέως, ὅστις ἐνεκατέστη ἀπόλυτος ιδιοκτή-
της ἐν αὐτοῖς.

Ἰδοὺ ἡ γεννεσιουργὸς τοῦ πύργου αἰτία, ἢ
μετὰ τοῦ πύργου ἀναπτύσσα καὶ τὴν φρου-
δαλικὴν οἰκογένειαν ἐν Γαλλίᾳ. Οἱ κατακτη-
ταὶ οὗτοι, οἱ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐγκατα-
στάντες ἐν ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, ἦσαν ἐκτεθει-
μένοι ἀπέναντι πολλαπλῶν κινδύνων, τῆς
ἀνάγκης δηλαδὴ ἢ νὰ διαγῶσι παρὰ τῶν πρώ-
των κυριῶν, οὗς ἐξέβαλον, ἢ νὰ καταληφθῶ-
σιν ὑπὸ νέων ἐπιδρομέων, εἰς τὸ σθένος καὶ
τὴν πληθὺν τῶν ὁποίων ὑπογοροῦντες, νὰ πα-
ραδώσωσιν αὐρίον, ὅτι σήμερον ἦρασαν καὶ
κατέχουσιν. Ἄλλ' ἡ μακρὰ αὕτη πάλῃ δὲν
ἦτο ἡ μόνη, καὶ δι' αὐτῆς δὲν κατέληξεν ἡ
αἰματηρὰ ἀναστατάσις, ὅρ ἦν ἐκλονίζετο τὸ
γαλλικὸν ἔδαφος. Ἐρ' ὅσον ἐξῶθεν ἐπετεινετο
ἡ ὄρημ' νέων κατακτητῶν, οὐτεὶς ἀφρονῶν
προησθάνοντο τὴν λείαν, οἱ ἀρχῆθεν ἐγκατα-
στάντες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠδύνατο νὰ ἐρησι-
χάσωσιν, ἀπὸ ἡ ἀδηφάγος τοῦ γείτονος πλε-
νεξία δὲν περιορίζεν αὐτὸν ἐντὸς τῶν γαιῶν,

τὰς ὁποίας κτεκεράτει. Ἡ πλεονεξία αὕτη, ἢ
ὑποθάλπουσα τὸν αἰματηρὸν ἀγῶνα τῆς ἀρ-
παγῆς καὶ τῆς λεηλασίας, παρετάθη ἐπὶ μα-
κροῦς αἰῶνας, ἀπόροια, ὡς παρακατιόντες θὰ
ἴδωμεν, τοῦ φρουδαλικοῦ αὐτοῦ βίου.

Ἄλλ' ἐν τῇ συνεχεῖ ταύτῃ καὶ σθεναρῇ πάλῃ
συνησθάνθησαν ταχέως τὴν ἀνάγκην, ἵνα μὴ
φῶσιν ἄνευ τινὸς ἀσφαλοῦς κρυπτηγέτου, προ-
πυργίου τινος ἐκ τῶν ἐνόντων, ἐρ' οὐ νὰ προσ-
κρούῃ κ' ἐξασθενῇ ἡ ἐπίθεσις παντὸς ἐναντίου.
Αἱ γαίαι εἶδει νὰ ἀσφαλισθῶσιν, οἱ ἀρπαζόμε-
νοι θησαυροὶ νὰ ἀποτεθῶσιν ἐν ἀσφαλεῖ τινι
κρύπτῃ. Καὶ οὕτω αἱ πόλεις περιεξέλιθησαν
διὰ μεγάλων τάφρων, προχωμάτων, ὄχυρῶ-
σεων, οἱ δὲ ἀρχαῖοι τῆς χώρας ἀτακοιοί, ὅσον
διέφυγον τὴν μάχαιραν ἢ τὴν ἀπὸ τῆς δουλείαν
τῶν κατακτητῶν, κατέρχοντο εἰς τὰ ὄρη, καὶ
ἐκεῖ περιεφρονήθησαν ὡς ἐκκεῖνος ἡδυνήθη ἀ-
σφαλῶς. Ἀναφέρει ὁ Γουίτο ὅτι εὐσεβῆς τις
καλόγηρος, συμπαράλαβὼν τὸ ἐκρυπτο ποίημα
ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποθέσει ἢ
χριστιανικῆ του ἀρετῆ τὴν εὐκρινεστέρην ἀ-
γάπην, κατέρχοντο εἰς ἐσχάτην τινὰ καὶ ἐκεῖ
περιτειχίσας τὸ ἀπροσπύρατον μέρος διὰ στε-
ρεῶς μάνδρας, φηλοῦμην περὶ τὸν λόγον τρι-
κοντα πύργους, οὐτεὶς πάντοθεν περιεκύκλουν
αὐτῶν, καὶ συναπετέλεσε συμπλαγῆς προπύργιον
ἐκεῖ ἐνθα πρότερον ἦτο ἐρημος!

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πρώτοι πύργοι, ἀμοῖροι
πάσης τεχνικῆς ἐπιδράσεως, εἰς οὐδὲν ἀρχῆθεν
ἀρχιτεκτονικῆς σχέδιον ὑπαγόμενοι, δημιούρ-
γημα ἀνάγκης καὶ ἔργον μιᾶς στιγμῆς. Ἄλλ'
ἐν αὐτοῖς εὐρον πάντες, ἐπιδρομέτες τε καὶ διω-
κόμενοι, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ ἄσπλον. Ἐκτός του-
του οἱ κατακτηταὶ τῆς ὠραίας γαλατικῆς χώ-
ρας διαχρόνως βίον φυλετικὸν, τυροδωκτικὸν
καὶ ἀρπαγα, ἐν τοῖς κρυπτηγέτοις ἐκείνοις
ἀποτιθέμενοι τῆς ληστείας τοὺς καρποὺς εἶχον
ἄμα καὶ ἀσφαλῆ κρύπτῃν, ὅπως διαφύγοι τὰς
ἀρχάς, αἰτίνας ἐπεδρομοποιούντων ἢ ἀποκατα-
στήσασσι πως τὴν ἀσφάλειαν ἐν τῇ χώρᾳ.

Ὁ πύργος εἶχεν οὕτω καταστῆ ἡ μάλιστα
ἢ ἀπομαρτυροῦσα πᾶσαν τῆς χώρας ζοτικὸ-
τητα, ἢ φυγαδεύουσα τὴν ἀσφάλειαν τοῦ βίου
καὶ παντὸς ἀγαθοῦ. Τῷ 1020 ὁ γλυκὺς ἐπί-
σκοπος Fulbert, ἀναφερόμενος πρὸς τὸν βασι-
λέα, μετ' ἀληθοῦς θλίψεως καὶ κρημῶν ἀγα-
νακτικῆς ἐργασίας, ὅτι ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐθυ-
μία ἀνεπιστρέπτει ὄχροντο ἐκ τῆς ἐπισκοπικῆς
περιφερείας του Chartres, ἢ θεῖα λειτουργία
ἐτελείετο πενήθιμος, ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ σχε-

δὸν ἐν σιγῇ, ὅτι δὲ διέταξεν ὅπως καὶ οἱ κω-
δωνες τῶν ἐκκλησιαστικῶν, εἰς δῆλωσιν τῆς ἐπικρα-
τούσης κτηρείας, πύσωσι τοῦ λοιποῦ ἀγγέλ-
λοντες τὴν χαρμῶσαν ἐπιτέλεσιν τῶν χριστιαν-
ικῶν καθηκόντων. Διότι βαρὺς ἐπὶ τῆς Chartres
ἐπεκλήθητο ἐριζήτης ὁ πύργος Γαλλερδῶν,
ὅστις καταδαρισθεὶς τῇ ἀπορρασί τοῦ βασιλέως
Δαγοβέρτου, ἀνφικεδυμῆθη ὑπὸ τοῦ ὑπικλήματος
Geoffroy ἰσχυρότερος, ἀπειλητικώτερος ἦδη,
καὶ ἀσπῶν ἐπὶ τῆς ταλαινῆς ἐκείνης ἐπαρχίας
αἱ πύργοι, ἐν ταῖς κομητείαις τῶν ὀ-
παίων εἶχον ἐρεσθῆ πύργοι, ἀνέθηκε τὴν ἐκ-
τέλεσιν τοῦ διατάγματος τούτου, ῥητῶς δὲ
ἀνέγραπεν ὅτι πᾶσα ὀλιγορία ἢ ὄβρις, ὡς ἐξ
ὧν ἤθελεν καὶ ἐπὶ μικρῶν ἐτι ἀνασταλῆ τὸ
μεταρρομμιστικὸν τοῦτο σχέδιον, θὰ ἐπέσετο
τὴν ἐγκατάστασιν προθυμότερον καὶ μᾶλλον
θαρρῶδες ἐργατῶν ἐν ταῖς κομητείαις αὐτῶν,
ἄσ ὧν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τοὺς ἐκέρυ-
τερον ἐκπέτατος.¹⁾

Δυστυχῶς πᾶσα μεταρρομμιστικὴ τάσις
πρόκειται, ἐν ἀρχῇ καὶ ἐπὶ πολὺ κατόπιν, νὰ
παλαίσῃ πρὸς τὴν πλειονότητά συνειδήσεως,
ἐν αἱς ἐστερεώθησαν ἡδὴ ἀπὸ μακροῦ χρόνου
αἱ πατροπαράδοτοι προλήψεις καὶ τὰ ἔθιμα.
Πᾶσα ἀπόπειρα μετατροπῆς πολιτικοῦ, κοι-
νωνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ καθεστώτος, φέρει
εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πληθῶς τὸ ἀλγεινὸν συνεί-
σθημα τὸ ὁποῖον ὑφίσταται πρὸ τοῦ αἰρηθίου
ρωτῶς ὁ ἐν ψηλαρητῶ σάτις ἐθίσις ὀρθαλμῶς.
Ὁ κύριος Κάρλοσ ἐπίστευεν ὅτι ἐν μιᾷ πο-
λιτικῷ ἐνθουσιασμῷ στιγμῆς ἠδύνατο νὰ κα-
ταλύσῃ ὅτι χρόνοι μακροὶ εἰργάσθησαν ἵνα
καθειωρῶσιν, λησρονῶν ὅτι τὸ ἡράκλειον ἀλη-
θῶς τοῦτο ἔργον μετὰ τοῦ χρόνου εἶδει νὰ ὑπο-
στηρῆ καὶ χαρακτηρῆ σιδήρεος, οὐχὶ ἀσθενῆς
καὶ ἀμυρροπέτουσας φύσις, ὡς μόνον ὄπλον ἔχουσα
τὴν ἀγαθὴν θέλησιν. Πᾶσα τοῦ γαλλικοῦ ἔδα-
φους ἐκτεσις εἶχε κλυορθῆ καὶ ὑπὸ βαρυντάτου
πύργου, εἰς τοῦτους δὲ προσετίθεντο, ὑπὸ τοὺς
τελευταίους μάλιστα Καρλοδωγγικῶν, νέοι,
ἀπειλοῦντες διὰ τῆς σοφῆς ἐπιβλητικότητός
του οὐ μόνον τὰς ἀσθενεῖς δικτατίαις τοῦ Φα-
λακροῦ Καρόλου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ πανθα-
μάρτος χρόνου τὸ ἀκαταβλήτου σθένος, ὅστινα
τέλος ἐνίκησαν καὶ ὅστις τοὺς ἐσεβάσθη.

Οἱ πύργοι παρέμειναν καὶ ἐπολλαπλασιά-
ζοντο ἀπὸ τοῦ ΙΑ μέχρι τοῦ ΙΙ κυρίου αἰῶνος,
καθ' ἅπασαν δηλαδὴ τὴν μακρὴν ἐποχὴν, καθ'
τὴν διεδραματίσαντο ἐνεργῶν πρόσωπον ἐν τῇ ἱστο-
ρίᾳ ἢ φρουδαλικῆ οἰκογένειαι. Ὁ πύργος ἦτο
1 G. Hist. Histoire de la civilisation en France Tome III, p. 116.

ἢ πραγματικῆ διαμαρτυρία τοῦ θριαμβοῦ της,
ἀνευ δὲ τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ μορφοθῆ αὕτη
ὅποια ὑπῆρξεν. Ἐὰν κατελύοντο οἱ πύργοι, ἢ
θελεν ἀναγκασίως συγκαταληθῆ καὶ ὀλικληρον
καθεστὸς, καὶ τίς οἶδε ποῖαν τινὰ ἀλλοίαν φά-
σιν ἤθελεν ἐκτοτε παρουσιάσει ἡ γαλλικὴ κοι-
νωσία. Ἄλλ' ὁ πύργος παρέμεινε, ἐντὸς δὲ
τῶν ἐρήμων καὶ κατερειπωμένων τείχων του
πηγνύει σήμερον ἐτι τὴν φωνάζν του τὸ φιλέ-
ρημον ὄνειρον, ἐκεῖ βοᾷ, ὑποσειούσα αὐτὸν ἐκ
βάρθρων χωρὶς νὰ δυνήθῃ νὰ τὸν καταρρίψῃ, ἢ
μακρομένη καταταίσι. Ὁ πύργος ἦτο τὸ κέν-
τρον τοῦ τότε βίου, ἐν αὐτῷ ἐγκαλυθῆσαν
ἀλλεπάλληλοι γενεαὶ, παρήχθησαν τόσα ἔθι-
μα, καὶ συναπετέλουσαν ἀναρρέτετον τι καὶ ἀδιά-
σειστον μέρος τῆς τῶν συγχρόνων ὑπάρξεως.

Οἱ πύργοι, οἱ παρέχοντες καλαίσθητόν τινα
ἕπος δῆποτε τῶσαν τέχνην, εἶνε ἔργον μετα-
γενεστέρως τῆς τοῦ ΙΙ' αἰῶνος ἐποχῆς. Ὁ πύρ-
γος φερ εἶπειν τοῦ Montbazou, τὸν ὁποῖον πε-
ριεγράφει ὁ Monteil,⁽¹⁾ ἀνέχετο εἰς τὸν ΙΔ'
αἰῶνα, ὅποτε πλέον ἡ γαλλικὴ τέχνη ἤρξατο
ἀκολουθεῖν καὶ καλλισθητότερον ῥυθμόν καὶ προ-
αγομένη εἶσε τινὰ τελειοποίησιν. Ὁ πύρ-
γος τοῦ Monthou εἶχεν ἐγερθῆ ἐπὶ τῆς κα-
ταρρείας ἀποκρήμου βουνοῦ, προσσιζόμε-
νος ὑπὸ πληθῶς χαρδῶν καὶ βαρῶν, ἄ-
τινα περίστατο ὡς τόσαι ρυτίδες τὰς ὁποίας
ἡ χρόνος παρερρόμενος εἶχεν ἀποτυπώσει ἐν τοῖς
κρηματοῖς τοῦ βουνοῦ. Ἐξ ὑψηλῆς ἀπόψεως καὶ
περιστοιχιζόμενος ὑπὸ πληθῶν οἰκιῶν ἀνεπα-
ρίστατο ἐπιβλητικώτερος ἐτι εἰς τὸν θεώμενον
ἀπὸ τῆς ἀντίπεραν κοιλάδος. Κατὰ τὴν ἀνα-
τολήν του ἠλίου, ὡς περιγράφει ὁ Monteil, ἐν
ταῖς ἐξωτερικαῖς στοαῖς τοῦ ἡκτινοδούλου αἱ
πανοπλακαὶ τῶν φρουρῶν. Ἡ ἰσχυρὰ του καὶ σι-
δηρόρακτος θύρα, περιστρεφόμενη παταγω-
δῶς, ὠδήγει ἐν αὐτῇ τετραγωνίῳ ἔνθα αἱ στέρε-
σαι, τὰ ἱπποστάσια, οἱ ὀρθοῦσιν καὶ περιστε-
ρεῶνες, τὰ ἀμαξοστάσια. Ὑπὸ τὴν αὐλήν, τὰ
ὑπόγειαι, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀποθήκη τοῦ οἴνου. Νέα
κλίμαξ, φέρουσα ἀπὸ τῶν ὑπογείων εἰς τὰ
ἀνήλια τῆς γῆς ἔγκατα, κατέληγεν εἰς τὸ
δεσμοτήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ τοσοῦτοι δυστυχεῖς
εὐρον μυστηριώδη καὶ σκοτεινὸν θάνατον, χω-
ρὶς νὰ ἰσχύρῃ ἡ φωνή των ν' ἀκουσθῆ μέχρι
τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, χωρὶς νὰ δυνήθῃ τις
νὰ μῆθρ πως ἐξέλιπον! Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αὐ-
λῆς ὑπῆρχεν ἀσφαλῆς κρύπτῃ, ἀσφαλίζουσα

τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ μυστηριώδη ὡς τὸ πο-
λύ τῶν πυργοδοσποτῶν ἀρχαίαι. Ἀναρρόμενός
τις ἀπὸ τῆς αὐλῆς, εἰσέρχεται ἐν ταῖς διαδρό-
μοις, διὰ τούτων εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς
θαλάμους. Ὑπὲρ ταῦτα, ἐν τῇ ὀρορῇ, αἱ ἀπο-
θήκαι τῶν τροφίμων καὶ ἡ ὀπλοθήκη.
Ἀνέγραψα τὴν περιγραφήν ταύτην ἐνός
πύργου μεταγενεστέρων χρόνων, ἵνα παράσχω
τὴν ἐν γένει εἰκόνα τοῦ φρουδαλικοῦ πύργου,
ὅστις ὑπῆρξεν ἢ βίσις καὶ τὸ πρότυπον, ἐρ'
ὧν ἐπέφερε βραδύτερον ἢ ἀρχιτεκτονικῆ τὰς
ἀναγκαιοῦσας τελειότητας ἀναλόγως πρὸς τὴν
πρόδον τῆς τέχνης. Ὁ πύργος τοῦ Montbazou,
ὡς πάντες οἱ πύργοι, ἀπεμονοῦτο ἀπὸ τῶν
περίξ διὰ τάφρον μεγάλῃς, συνεκινῶναι δὲ
ματ' αὐτῶν διὰ γεφυράς, ἥτις σχεδὸν πάντοτε
ἦτο ἀνυψώμενη· οἱ τοῖχοί του ἦσαν πλέον τῶν
ἐξ ποδῶν πλαταίς· οὐχ ἦττον ὁ ὅλος πύργος
περιεφρουροῦετο ὑπὸ ἰσχυροῦ τείχους ἐκ μεγά-
λων λαξευτῶν πετρῶν.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ αἰτία, τὰ ὁποία παρήγα-
γον τὸν πύργον ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐπέφερον ἀμε-
σον μετατροπὴν εἰς τὸ τότε κοινωνικὸν καθε-
στὸς. Ἦδη εἰσερχόμενος ἐν αὐτῷ τῷ πύργῳ
ὡς ἐξέτασος τὸ εἶδος τοῦ βίου, κ' ἐπομένως
τὸν φρουδαρχὴν καὶ τὰς διαφρούς ἐν τῇ οἰκο-
γενεῖ καὶ τῇ κοινωνικῇ σχέσει αὐτοῦ.
(ἀκολουθεῖ)

ΕΥΓ. Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΦΑΒΡΟΣ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἰουλίου Φάβρου συνδέεται ἐν τῇ
ἱστορίᾳ μετὰ πάντα τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς τε-
λευταίας πενητηκονταετηρίδος.
Οἱ αἱ δῆποτε καὶ ἐν ἦσαν αἱ περιπέτειαι τῆς
πατρίδος του, μετ' ὧν συνδέεται τὸ ὄνομά του
ὑπῆρξε πάντοτε εὐλακρινῆς καὶ γενναῖος καρ-
διά, ὑπῆρξεν ὁ ἀληθὴς ὑπερμαχὸς τῶν ἐλευθε-
ριῶν τοῦ λαοῦ. Εἶχε τὸν ἐνθουσιασμόν, ἥτις εἶναι
ἡ πρώτη τοῦ ῥήτορος ἀρετὴ καὶ συνεκινῶν ἐυ-
κόλως. Εἶδον αὐτὸν πολλὰ καὶ νὰ διακρῆ καὶ τὰ
παθήματα τῆς ἀνθρωπότητος ἦσαν ἴδια αὐτοῦ
παθήματα.

Ὁ Ἰουλιὸς Φάβρος ἐγεννήθη ἐν Λυὸν τὴν 24
Μαρτίου τοῦ 1809. Τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ στάδιον
ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830. Ἐ-
νεκαίνιξ δὲ αὐτὸ διὰ τῆς γνωστῆς ἐπιστολῆς
του ἐν τῷ National, ἐν ἣ ἐξήτει τὴν καταρρίψιν
τῆς βασιλείας καὶ ἀντὶ δύο βουλῶν ἐνίκα ἐν συ-

μοὶ ἀσαιρέσης τὸν δακτύλιον, ὅστις οὐδέποτε
χωρίζεται αὐτοῦ καὶ νὰ μοι ἐπιπέβης τέκνον
σου, οὕτως νὰ ἦμαι ὁ πατήρ, τότε δύναται
νὰ με ἀποκαλῆς σύζυγόν σου, ἀλλὰ πλησίον
αὐτοῦ τοῦ τότε ἐγὼ γράφω ποτε, διότι οὐ
μὴ πατήρ τὸ εἶδος τῆς Γαλλίας, ἐνόςῃ
εἰς ὅσον ἐγὼ σύζυγόν ἐν αὐτῇ.

Τοιαύτη ἦτο ἡ τελευταία ἀπόφασις τοῦ
Βερτρᾶν, τὴν ὁποῖαν ἀκόλουθον αὐτοῦ ἦλθον
νὰ φέρωσι πρὸς τὴν Ἑλένην. Εἶναι φοβέρη ἢ
ἀπόφασις αὕτη, εἶναι ἀκαιρία. Ὁ Βερτρᾶν
ἤδη μετέβη πλησίον τοῦ Δουκῆ τῆς Φλω-
ρεντίας ὅπως τῷ προσφίλῳ τὰς ὑπερησίας του.
Ἡ Κόμησσα τοῦ Ρουσιλλιῶνος δὲν θὰ ἴδῃ
πλέον τὸν υἱὸν τῆς, ἢ Ἑλένη δὲν θὰ ἴδῃ τὸν
σύζυγόν τῆς.

ΕΛΕΝΗ — «Οὐδὲν δι' ἐμὲ ἢ Γαλλία, ἕως
οὐ μὴ ἐγὼ πλέον σύζυγόν.» — Οὐδὲν δι' αὐ-
τὸν ἢ Γαλλία ἕως οὐ δὲν ἔχῃ πλέον σύζυ-
γον. Ὅχι δὲν θὰ ἔχῃς πλέον Ρουσιλλιῶν,
δὲν θὰ ἔχῃς σύζυγον· γενεὸν λοιπὸν καλ' ὀλο-
κληρίαν κύριος σεαυτοῦ. Πτωχῇ Κυρίε μου,

ἐγὼ λοιπὸν σε ἀποδιώκω τῆς χώρας σου καὶ
σε ἀναγκάζω νὰ ἐκθέτῃς τὰ τρυφερὰ σου
μέλη εἰς τὴν τύχην τοῦ πολέμου, ὅστις οὐ-
δενὶς εἰσδέεται! Ἐγὼ σε ἀποδιώκω μακρὰν
τῆς εὐθύμου ἀλλῆς ὅπου τόσαι ὠρακαὶ ὀρθαλ-
μοὶ εἶχον ἐστραμμένῃ πρὸς σὲ τὰ πυρὰ των
διὰ νὰ γείνης τὸ σημεῖον τῆς σκοπεύσεως
τῶν κληνζόντων μουστῆκων! Ὡ σε, μολύ-
βδινοι ἀγγελιαροῖ, οὐτεὶς φέρσεται ἐπὶ τα-
χειῶν πυρῶν περὺγῶν πετάτε με λοξὴν δι-
εὐθύνει, διατρέξατε τὴν ἀπυρτον αἰθέρα, ὅ-
στις συρτίται εἰς τὴν διαδοχίαν σας, καὶ μὴ ἐγ-
γίστατε τὸν Κύριόν μου! Ἐγὼ ἔταξα αὐτὸν
δι' ἄνευ τὸν σκοπεύει, ἐγὼ, ἀλλὰ αἰμαζύ-
λωτος, διευθύνω τὴν χεῖρα ἐκείνου, ὅστις
πλῆρσει τὸ πλῆρες ἀνδρείας ἀτομόν του, κα.
μῆλον ὅτι δὲν τὸν φρουεῖ ἐγὼ εἰμι ἐν τόσῃσι
ἢ αἰτία τοῦ θανάτου, ὅστις δύναται νὰ
προσβάλῃ ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην. Κάλλιον
νὰ εἶχον συναντίσει τὸν αἰμοβρον λέοντα,
ὅστις ἐρύριξ ὑπὸ τὴν φοβερὰν ἀνάγκην τῆς
παισῆς, καλλίον νὰ ἐπιπτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου
παισῆς ἰμοὶ αἱ ἐν τῷ κόσμῳ δυστυχεῖται. Ὅχι

ἐπᾶνελλε εἰς τὸν οἶκόν σου Ρουσιλλιῶν, ἐπᾶνελλε
ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ὅπου ὅτι ἐκ τοῦ κινδύ-
νου δύναται νὰ κερδίσῃ ἢ τιμὴ εἶναι πληγῆ,
καὶ ὅπου τις συχνάκις δύναται ν' ἀπολέσῃ τὸ
πεν. Ἐλθε, διότι ἐγὼ θὰ ἦμαι μακρὰν. Ἰδὼς
λοιπὸν! εἶμαι ἐγὼ ἢ αἰτία ἦσις σε φυγαδεύει
μακρὰν καὶ ὅθ' μένω διὰ νὰ σε ἀποδιώκω!
Ὅχι· ὅχι καὶ ἂν ὁ ἀπὸ ὁ πληρῶν τῆν οἰ-
κίαν ταύτην ἦτο παρεῖσθαι αὐρά καὶ ἂν οἱ
θεράποντες τῆς ἦσαν ἀγγελοί. Θὰ εὐρακὸς
ἢ φήμη παρηγορήσῃ τὸ οὖς σου φέρουσα σοὶ
τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Ἐλθε
νῆξ! ἡμέρα τελειώσε τὴν δρόμον σου, διότι
ὡς ὁ κλέπτης· ἐπερχομένου τοῦ σκοτῶτος ὡς ὁ
κλέπτης ἀπέρχομαι μακρὰν!

Ὅποῖον λεπτόν αἰσθημὰ βασιλεύει εἰς τὸν
παράπονον τοῦτο τῆς Ἑλένης! Οὐγατέρη ἰα-
τροῦ, ἀνήκουσα εἰς τὴν μέσην λεγομένην τά-
ξιν ἢ Ἑλένη αἰσθάνεται πόσον κατωτέρα ἢ
θεῖσις αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ Κόμητος, ἀλλὰ χω-
ρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἀγαπᾷ ὀλιγώτερον τὸν σύ-
ζυγον. Αὐτὶς οὗτος ὁ ἔρωσ ἀναγκάζει αὐτὴν
νὰ ἀναχωρήσῃ μακρὰν τῆς ἐστίας τῶν Ρου-
σιλλιῶν, ὅπως ἀρήσῃ ἐλευθερον τὸ ἔδαφος
εἰς τὴν Κόμητα, ὅστις ἀπέρχεται εἰς ἐκουσίαν
ἐξορίαν ἵνα μὴ συναντήσῃ μετ' αὐτῆς.

Ἡ Ἑλένη ἐπελοῦσης τῶνον τῆς νυκτὸς
ἀνεχώρησε κυρίως ἐπὶ τῇ προράσει ὅτι με-
ταβαίνει εἰς τὸν Ἄγ. Ἰκωβὸν ὅπως διὰ τῆς
ἐπιπόου ταύτης ὀδοπορίας ἐξαγοράσῃ τὸ ἀ-
μαρτημὰ τῆς. — Γράψατε πρὸς τὸν υἱὸν σας
ἐλαῖεν ἢ ἐπιστολὴ τῆν ὁποῖαν ἀπερῆθεν πρὸς
τὴν Κόμητσαν ἀναχωροῦσα, — γράψατε εἰς
τὸν καλό μου Κύριον, νὰ ἐπαγέθῃ ἐκ τῆς
αἰματοφόρου κωνίστρας τοῦ πολέμου. Περι-
πύξτε αὐτὸν ἐν τῇ εὐλα μόνιχ τῆς οἰκακῆς
εἰρήνης, ἐνθ' ἐγὼ μακρόθεν μετὰ θρησκευτι-
κοῦ ζήλου θὰ ἐλογῶ τὸ ὄνομά του. Παρκα-
λέσατέ τον νὰ μοι συγχωρήσῃ δι' ἕως τῆ
πικρῶν ὀδῶν. Ἐγὼ κκὸ τροπος; Ἦρα τὸν
ἐξῶσα μακρὰν τὸν εἶλον καὶ τὴν αὐλήν.
Ἐγὼ τὸν ἡνάγκασα νὰ ἀπ.θρ.εἰς ἐκστρατεῖαν
ἐν μ.σρ. τῶν ἐλθῶν, ὅπου ὁ θάνατος καὶ ὁ
κίνδυνος παρεκλούουσι τὴν γενναίότητά.

Ἦτο καλὸς καὶ ὠρακὸς δι' ἐμὲ καὶ τὸν θάνα-
τον, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἤδη ἐπικλούουμι ὅπως
τῷ ἀπολώσω τὴν ἐλευθερίαν.

Εἶχε δίκαιον ἡ Κόμησσα τοῦ Ρουσιλλιῶνος
νὰ λέγῃ ὅτι μετὰ αὐτῆς καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς ἢ
καρδία τῆς δὲνεῖχε τὴν ἰκανότητά νὰ δικαίρῃ
τίς ἐκ τῶν δύο τῇ ἦτο μᾶλλον προσφιλές.

Πόσον ἀνάξιος τοικύτως σύζυγόν ἦτο ὁ ὑπε-
ρβῆστος καὶ τραγῆ Βερτρᾶν!

Ἡ Σκητὴ μετατίθεται

νέλευσιν. Καί τότε μὲν κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν, ἔπειτα δὲ ἀπήγγειλαν κατ' αὐτοῦ τὸν θάνατον, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις ἐκείνη ὑπῆρξε νόθος καὶ ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀπὸλύθη. Ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ὁ Λεδρὺ-Ρολλίεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, ἐφ' ἧς δὲ ἀντιπρόσωπος, ὅτε μὲν τοῦ Λυῶν, ὅτε δὲ τῶν Παρισίων ὑπῆρξεν ἐν τῷ Νομοθετικῷ Σώματι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτευσεως κατὰ τοῦ Ναπολέοντος Γ'. Εἶχε τῶντι εὐρείαν λόγους καὶ δύνανται ὁ ἀτίθαστος οὗτος τῆς αὐτοκρατορίας ἀντίπαλος, ὅποτεν ἐπετιθέετο ἰδίως τὰς μακρὰς ἐκείνας περιόδους του, αἵτινες κατήντησαν παροιμιώδεις καὶ ἡ εἰρωνία ἦτο τὸ σύνθημα ὅπλων του. Τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, ἡ ἀρενωπὴ παράστασις ἐφάνετο ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῆ ἐκτάσει ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς ἐκείνης, ὅπου ἔδρασε τοὺς μεγίστους αὐτοῦ θριάμβους. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἦτο μουσικὴ καὶ ὁ λόγος του ἀρμονία. Τὸ 1858 ἐκλεχθεὶς βουλευτὴς τῶν Παρισίων ἐζήτησεν ἐν τῇ βουλῇ τὴν χειραφέτησιν τῶν ἰδεῶν διὰ τῆς ἐλευθεροτυπίας, ἐζήτησε τὴν κατάργησιν τῶν ὑπουργικῶν ὑποψηφιοτήτων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1863—1863 ὑπῆρξε μετὰ τοῦ Τιέρ ὁ φροβέρωτος ἀντίπαλος τοῦ Ρουέ. Τὸ 1869 ἐξελέγη πάλιν ἐκ τῶν Παρισίων κατισχύσας τοῦ Ροσσώρ.

Ὅτε μετὰ τὴν εἰρήσιν τῆς πτώσεως τοῦ Σεδάν συνῆλθε τὴν πρώτην τῆς πρωίας τῆς 4 Σεπτεμβρίου τὸ Νομοθετικὸν σῶμα, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ὡς ἀρχηγὸς τότε τῆς ἀριστερᾶς ἐζήτησε πρῶτος τὴν καθάρσιν τοῦ Ναπολέοντος. Τὴν δεξιὴν δὲ τῆς ἰδίας ἐκείνης ἡμέρας ἡ ἐθνοφρουρὰ εἰσήλασεν εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ βουλευτηρίου, ἡ αὐτοκρατορία ἀνετρέπετο καὶ ἀνεκκρύσσεται ἐν μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ πλήθους ἡ Δημοκρατία. Συστάσεως τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης ἡ μὲν προεδρία ἀφῆθη εἰς τὸν στρατηγὸν Τροσσὺ, ὁ δὲ Ἰούλιος Φάβρος ἔλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ ἀπήντησεν ἀγερώχως εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ὅτι οὔτε μίαν σπιθαμὴν γαλλικῆς γῆς, οὔτε ἓνα λιθὸν τῶν φρουρίων τῆς Ἑσπεργεν ἢ Γαλλίας νὰ παραχωρήσῃ. Καὶ ἐπέστρεψε μετ' ὀλίγον ἀπράκτος ἐκ τοῦ στρατοπεδαρχείου τοῦ Φορριέρ. Ἀλλ' ὅτε ἤδη ἡ πείνα ἐμάστιζε τοὺς Παρισίους, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ αὐθις εἰς Βερσαλλίας, ὅπου, συζητήσας τοὺς ὅρους τῆς ἀναχωρῆς, καὶ νὰ υπογράψῃ μετὰ ταῦτα μετὰ τοῦ Τιέρ τὴν ὀριστικὴν συνθήκην τῆς 10 Μαΐου 1871 ἐν Φραγκφούρτῃ. Ἐπὶ τῆς ἀναχωρῆς ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἐξελέγη ὑπὸ πολλῶν διαμερισμάτων πληρεξούσιος ἐν τῇ Ἑθνικῇ συνελεύσει, τὸ δὲ 1876 τὸ διαμέρισμα τοῦ Ρωδανὸς ἀνέδειξεν αὐτὸν μέλος τῆς Γερουσίας, ἀλλὰ δις ἡ τρίς μόνον ἀνήλθεν ἔστω εἰς τὸ βῆμα.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος τοῦ Κουζαίν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ.

Μακρὰν ἤδη τῶν πολιτικῶν, ἀφιερωμένον ὅλος εἰς τὸν οἰκογενεῖαν ὄνον, εὗρεν αὐτὸν ὁ θάνατος, ὑπερβάντα τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, εἰς τὸ ἐν Βερσαλλίαις ἀναχωρητήριόν του. Εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπόκειται νὰ κρίνῃ τὴν πολιτείαν τοῦ Ἰουλιου Φάβρου, ἀλλ' ἡ μνήμη τοῦ ἐξόχου βήτορος καὶ ἀληθοῦς στρατιώτου τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου ἔσεται πάντοτε ἱερά εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους.

Εἰς ἡμᾶς ἰδίως τοὺς Ἑλληνας φέρον, εὐγνωμοσύνης ἀποτίοντας, ἡ μνήμη αὐτοῦ ἔσεται ἐτι μᾶλλον ἱερά καὶ προσφιλές τὸ ὄνομα, δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συνειργόρησε.

ΔΕΚΑΗΜΕΡΟΝ

Τὴν 15ην (ἑ. ν.) Ἰανουαρίου ἐγένετο ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἡ ὑπόδοξις τοῦ κ. Ταιν (Hippolyte Adolphe Taine) διαδεχομένου τὸν de Lomenie Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην καὶ συμφώνως πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος ὁ κ. Ταιν ἐπέλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ προκατό-

χου του, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ κ. J. B. Dumas ἐξιστόρησε τὰς διαφόρους φιλοσοφικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ, ἰδίως δὲ ἐπέμεινεν εἰς δύο ἔργα τοῦ κ. Ταιν, τὸν Λαυφονταίν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας καὶ εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ μελέτην Les origines de la France contemporaine Ὁ κ. Ταιν εἶναι γνωστός παρ' ἡμῶν ἰδίως ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ μελέτης ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν διήλθεν ἀπὸ τοῦ Σουεζ ἐπανερχόμενος εἰς τὰ ἴδια ὁ διάσημος Σουηδὸς θαλασσοπόρος κ. Nordenskiold, ὁ ἐπιχειρήσας τὸν περίπλου τῆς γῆς μετὰ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ἀπουσίας. Ἀνεχώρησεν ἐπὶ τῆς Βέγας τὴν 23 Ἰουλίου 1878 ἐκ τῆς Τρομσῆς τῆς Νορβηγίας καὶ ἀφίχθη εἰς Γιοκοχάμην τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1879, ἀπὸ διεξίσεως 264 ἡμέρας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Σιβηρίας. Οὕτω ἐπεβεβαίωσε διὰ τοῦ περίπλου τούτου τὴν ὑπαρξίν δυνατῆς συγκοινωνίας μετὰ τὴν Εὐρώπης καὶ Ἀσίας διὰ τοῦ βορείου παγωμένου Ὠκεανοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ἐν Παρισίῳ Γυμνασίου ἐδιδάχθη ἐσχάτως τετράπρακτόν τι δρᾶμα τοῦ κ. Albert Delpit ὑπὸ τὸν τίτλον Ὁ Υἱὸς τῆς Κοραλίας.

Ὁ υἱὸς τῆς Κοραλίας εἶναι υἱὸς νέθος, ἀγνώστου πατρὸς, ὅστις οὐδ' αὐτὴν τὴν μητέρα του ἐγνώρισεν ἀποθανούσαν κατὰ τὸν τοκετόν. Θεοὶ τις πλουσία ἀνέλαβε ν' ἀναθρέψῃ τὸ παιδίον, αὐτὴ ἐξεπαίδευσεν τὸν νεανίαν καὶ περιέβαλεν αὐτὸν δι' ὅλης τῆς ἐκτάσεως τῆς μητρικῆς σποργῆς. Ὁ νέος Δανιὴλ—οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ ὄρφανός ἐκεῖνος—διέπρεπε πάντοτε. Ὑπώπτευσεν ἡ ἐγίνωσκε μᾶλλον τὴν καταγωγὴν του καὶ μὴ ἔχων ὄνομα ἐζήτησε ν' ἀποκτήσῃ τοιοῦτον διὰ τῆς ἐργασίας. Εἰσῆλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, προήχθη εἰς ἀξιωματικὸν ἐντὸς ὀλίγου, ἔλαβε τὸ ἀριστεῖον διαρκοῦντος τοῦ πολέμου καὶ ἐγένετο ἐπίσης γνωστός διὰ τοῦ καλῆμου του, ὅσον καὶ διὰ τοῦ ζήφους του. Ὁ Δανιὴλ, φρουρῶν ἐν Montauban ἠράσθη τῆς θυγατρὸς γέροντός τινος μανιακοῦ ἀρχαιολόγου, κόρης, ἣτις ἀληθῶς ἐθουμάζετο διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἡ κόρη ἐκείνη ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ ὑποίου ἐγίνωσκε μὲν τὴν καταγωγὴν, ἀλλ' ἐγίνωσκεν ἐπίσης καὶ τὸν ἠρωϊσμόν κατὰ τὰς τελευταίας συμφορὰς τοῦ στρατοῦ καὶ ἐπίστευε δικαίως ὅτι ὁ χύνων τὸ αἷμα ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποκτᾷ ἀναραίητον τίτλον εὐγενείας.

Ὁ πατὴρ τῆς εἶχεν ὑποσχθεῖ τὴν χεῖρά της εἰς εἰς τὸν κόμητα τοῦ Μονζουῦ, ἀλλ' ἐλευθέρως κοινωνικῶν προλήψεων καταπίεσται μᾶλλον νὰ δεχθῇ εἰς τὸν οἶκόν του ὡς νυμφίον τὸν διαπρέψαντα ἰξωματικόν. Ὁ Δανιὴλ ἔχει μικρὰν τινὰ περιουσίαν ἐκ τῆς μητρὸς του, εἶναι δὲ καὶ ὁ μόνος κληρονόμος τῆς θείας του. Ὁ Γωδρρουῦ ἔχει ἐπίσης νὰ προσφέρῃ ἀνάλογον προίκα εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ νὰ ζήσωσιν οὕτω εὐτυχεῖς. Ἐπομένως συντάσσεται τὸ γαμήλιον συμβόλαιον, τὸ ὅποῖον θὰ προσκληθῇ μετ' ὀλίγον νὰ υπογράψῃ καὶ ἡ θεοὶ, ὅποτε μετ' αὐτῆς συναντᾶται ὁ Μονζουῦ. Ἡ ὁμοιότης τῆς γυναικὸς ταύτης πρὸς τὴν Κοραλίαν, ἣν ἐγνώρισέ ποτε, τὸν ἐκπλήσσει. Ἀλλ' ἐκείνη ἦτο ξανθὴ καὶ ἡ κ. Δουβουῦ, ἣτις παρίσταται ὡς θεοὶ τοῦ Δανιὴλ, ἔχει μέλαιναν τὴν κόμην. Εἶναι ἄρα γὰ αὐτὴ ἡ Κοραλία;

Ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει ὁ Μονζουῦ ἀναγνωρίζει τῶντι ὑπὸ τὸ πρόσωπον τῆς θείας τὴν νεκρὰν νομιζομένην Κοραλίαν, ἣτις ἦτο μία τῶν Παρισίων ἐταίρων. Οὕτω λοιπὸν ἡ γυνὴ αὐτῆ δὲν εἶχεν ἀποθάνει καὶ ὑπὸ τὴν θεῖαν ἐκρύπτετο ἡ μήτηρ, ἣτις ἤθελεν οὕτω ν' ἀπακρύψῃ συγγρόνως καὶ τὸ αἰσχρὸς της. Ἐὰν ἡ Κοραλία εἶχεν ἀποθάνει ὁ γάμος οὗτος θὰ ἦτο δύσκολος, ἤδη εἶναι ἀδύνατος. Πῶς θὰ εἰσέλθῃ ἡ γυνὴ αὐτῆ εἰς τὸν ἐντιμὸν οἶκον τοῦ Γωδρρουῦ; Ἐν μόνον τῇ ὑπολείπεται ν' ἀποκαλύψῃ τὰ πάντα εἰς τὸν υἱὸν της. Οὗτος ἔχει ψυχὴν εὐγενῆ καὶ γυναικίαν, θὰ τὴν ἐνοήσῃ καὶ τὸ πρὸς τὴν μητέρα φίλτρον, τὸ καθῆκον τοῦ υἱοῦ, θὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ ἔρωτος. Ἀλλ' εἶναι μήτηρ ἡ Κοραλία καὶ προβάλει συγγρόνως τὴν δυστυχίαν τοῦ υἱοῦ της. Ὁχι! δὲν θὰ λύσῃ αὐτὴ τὴν σιωπὴν ὁ χρόνος ἄς ἀποκαλύψῃ τὰ πάντα. Καὶ ἡ Κοραλία καταρρεύει πρὸς τὸν Μονζουῦ, τὸν ὅποιον ἰκετεύει καὶ οὗτος τῇ ὑπόσχεται νὰ σιωπήσῃ.

Ἡ τρίτη πράξις παρίστησιν αἰθουσάν τινα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γωδρρουῦ ἣν οὗτος εἶχε μεταβάλει εἰς ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον. Παρουσία τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μελλονύμου ὁ συμβαιολογὸς ἤλθε νὰ συντάξῃ τὸ συμβόλαιον. Προσκαλεῖται δὲ καὶ ἡ κυρία Δουβουῦ. Ὁ πατὴρ παραχωρεῖ τὴν προίκα. Ὅσον διὰ τὴν θεῖαν ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγή τῆς διαθήκης βεβαιούσης πρῶτον τὴν ὑπαρξίν τῆς κληρονομίας καὶ εἶτα ὅτι ὁ νέος ἀξιωματικὸς εἶναι ὁ κληρονόμος τῆς θανούσης μητρὸς του. Ἡ Κοραλία, ἣτις δὲν προσεῖδε τοῦτο εὐρέθῃ ἀπέναντι σκοπέλου, τὸν ὅποιον δὲν ἠδύνατο ὑπερπηθῆσθαι. Ἦτο ὅμως ἐπίσης ἀνάγκη νὰ ἐπιδείξῃ τὴν διαθήκην τοῦ συζύγου της, ἐξ ἧς ἤρθετο τὸ δικαίωμα νὰ καταστήσῃ κληρονόμον καὶ τῆς ἰδικῆς της περιουσίας τὸν Δανιὴλ. Ἴδου ὁ ἕτερος σκόπελος. Ὁ συμβολαιογράφος, ὅστις εἶχε μοντεύσει τὰ συμβαινόντα καὶ εἶδε τὴν ταραχὴν τῆς Κοραλίας. Ὁχι! δὲν εἶθε ἡ θεοὶ τοῦ νέου αὐτοῦ—ἀνεφώνησε μετὰ πεποιθήσεως τότε—ὄχι! δὲν εἶθε ἡ Κυρία Δουβουῦ, εἶθε ἡ μήτηρ του, εἶθε ἡ Κοραλία.

Ἦδη τὰ πάντα ἀπεκαλύφθησαν. Τί θὰ εἶπῃ εἰς τὸν υἱὸν της ἡ πτωχὴ Κοραλία; Θὰ τῷ ἀποκαλύψῃ τὸ αἰσχρὸς της; Θὰ τῷ ἀρηγήθῃ τὸ παρελθόν της; Ὁ πατὴρ τῆς κόρης ἔρχεται ν' ἀναγγεῖλῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸν Δανιὴλ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου. Ἀλλ' ἡ ἀπίετος αὐτὴ διάλυσιν προσβάλλει θανασίμως τὸν νέον ἀξιωματικὸν καὶ τῷ ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον καὶ τῷ παρέχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις. Τίς θὰ τῷ δώσῃ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας; Ἡ κυρία Δουβουῦ; Οὐχι! ἡ μήτηρ του, ἡ Κοραλία, ἣτις ἐξομολογεῖται τὰ πάντα ἱστορεῖ τὸ παρελθόν της, ἀλλὰ καὶ τὴν μετάνοιαν της καὶ ζητεῖ τὸ ἔλεος. Ὁ δὲ υἱὸς συγκινηθεὶς ρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ ἡ πεσοῦσα γυνὴ ἀνεγείρεται διὰ τῆς συγγνώμης.

Τὸ δρᾶμα λύει ἡ θυγάτηρ τοῦ Γωδρρουῦ ἐν τῇ τελευταίᾳ πράξει. Ἐν τῶντι τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ καταγωγή τοῦ Δανιὴλ εἶναι οὐχ ἥττον ἀξίως τιμῆς καὶ ἀξίως αὐτῆς νυμφίος. Διὰ τί νὰ καταλογίζωνται εἰς βῆρος τοῦ υἱοῦ τὰ λάθη τῆς μητρὸς;—Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπόφασις τῆς θυγατρὸς καὶ ὁ πατὴρ δὲν εἶχε τὴν ἀντιτάξῃ. Οὕτω δὲ ὑπογράφεται τὸ συμβόλαιον ἡ δὲ ἀτυχὴς ἐκείνη μήτηρ ἀναγκάζεται νὰ κλεισθῇ εἰς μοναστήριον. Τοιοῦτον εἶναι τὸ κοινωνικὸν τοῦτο δρᾶμα τοῦ κ. Delpit, τὸ ὅποιον ἀπέσπασε τὰ δάκρυα καὶ τὰς ἐπιπροσέσεις τῶν Παρισίων. Ἀλλὰ διὰ τί ἡ Κοραλία νὰ καταδικασθῇ εἰς αἰώνιον εἰρκτῆν; Μήτηρ ἀναθρέψασα τοιοῦτον υἱὸν δὲν ἦτο καὶ αὐτὴ ἀράγε ἀξία πλήρους συγγνώμης καὶ κοινωνικῆς ἀποκαταστάσεως;

Ὁ κ. Delpit, Ἀμερικανὸς τὴν πατρίδα, ἀλλὰ Γάλλος τὴν καταγωγὴν, νεώτατος τὴν ἡλικίαν περαιωθεὶς εἰς Εὐρώπην ἐνεκατέστη ἐν Γαλλίᾳ ὅπου καὶ ἠκολούθησε τὰς φιλολογικὰς σπουδὰς του. Ἐλευθέρως σκοπεύτης ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς θεῆς του πατρίδος ἐπολέμησεν ἐν Αὐρραίνῃ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς εἰσβολῆς τῶν Γερμανῶν τὸ 1870. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Σεδάν ἐπανήλθεν εἰς Παρισίους καὶ διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν κριθεὶς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Τιέρ τοῦ ἀριστείου τῆς Αεγῶνος τῆς Τιμῆς δι' ὅσας παρέσχεν ὑπηρεσίας ἐν χεῖρῳ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν. Ἀναφέρουσι δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι ἠθέλησέ ποτε διὰ νὰ σώσῃ τὸν Ρίσελ καταδικασθέντα εἰς θάνατον, νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν θέσιν του ἐν τῇ εἰρκτῇ καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ ἀκριβῶς ὅ,τι ἐπραξεν ἡ κυρία Λαβαλιέτ διὰ νὰ σώσῃ τὸν σύζυγόν της. Καὶ ἤθελεν, ἐὰν τὸ σχέδιόν του δὲν ἀπετύγχανε, θυσιάσει ἑαυτὸν εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλίας. Φαντασία γόνιμος, κλάματος γεγυμνασμένος ὁ κ. Delpit εἶναι ἤδη μὲν τριάκοντα δύο ἐτῶν.—Φίλε μου ἔλεγεν ἡμέραν τινα εἰς ἓνα τῶν γνωρίμων του—ὅταν θὰ ἦμαι τεσσαρακοντούτης θὰ ἔχω ἤδη πληρώσει ἑκατὸν τέμους καὶ τεσσαράκοντά δράματά μου θὰ ἔχωσιν ἀναβιβασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς... ἔκτος ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ ἀποθάνω.

Ὁ κ. Delpit ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῆς εὐμενοῦς περὶ αὐτοῦ κρίσεως τοῦ Παρισίου τύπου καὶ ἐὰν δὲν συμπληρώσῃ τοὺς ὀρισθέντας τόμους ἀναμειβόμενος θὰ τύχῃ ἐπιζήλου θέσεως ἐν τῇ συγγρόνῳ φιλολογίᾳ.